

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER.
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 14 SEPTEMBER 1932

No. 872

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.
COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangetekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

14 SEPTEMBER 1932.

In de geldnoteeringen kwam ook deze week geen verandering. De prolongatierente bleef, ondanks de veel levendiger effectenmarkt, 1 pCt. noteeren; particulier disconto werd weder voor $\frac{1}{4}$ à $\frac{5}{16}$ pCt. verhandeld en callgeld, voor zoover te plaatsen, voor $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een stijging te zien van f 829.000; de beleeningen daalden daarentegen met f 1,6 miljoen. De posten papier op het buitenland en diverse rekeningen onder de activa der Bank geven geen wijziging van beteekenis te zien.

De goudvoorraad blijkt met f 1,3 miljoen te zijn toegenomen; de zilvervoorraad bleef op nagenoeg gelijke hoogte.

Onder de passiva der Bank vertoont de biljetten-circulatie een teruggang van f 17,9 miljoen, terwijl de saldi in rekening-courant met f 17,5 miljoen vermeerderden; het tegoed van 's Rijks schatkist steeg met f 1,7 miljoen en de saldi van anderen met bijna f 15,8 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo nam met ruim f 1 miljoen toe. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 83 pCt. evenals de vorige week.

* * *

Gedurende de geheele week is er op de wisselmarkt een vaste stemming waar te nemen geweest. Ponden, op 8.65 geopend, stegen tot 8.71 om op 8.69 te sluiten. De Nederlandsche Bank was ook geregeld als afgever van Ponden in de markt, zij het ook niet voor groote bedragen. Dollars verbeterden van 2.4870 tot 2.4930, slot 2.4910. De \$/f koers was 3.47 $\frac{1}{4}$ —3.49 $\frac{1}{2}$ —3.49. Markten stegen van 59.06 tot 59.25. Fransche Francs van 9.74 $\frac{1}{2}$ tot 9.76, slot 9.75 $\frac{1}{2}$. Ook van dit devies werden kleine posten door de Bank afgegeven. Lires kwamen van 12.75 op 12.78. Peseta's 20.— tot 20.10. Van de Scandinavische wissels was de Deensche Kroon vast 44.65—45.—; zoo ook Stockholm 44.40—45. Oslo 43.35—43.70. T.T. Indië hooger: 99%. Yen verbeterden tot ca. 59. Canadeesche Dollars liepen op tot 2.26.

Van de termijnmarkt valt weinig te vermelden. De marges voor Ponden en Dollars veranderden uiteindelijk niet. Belga's op termijn blijven nog steeds aangeboden.

De opleving op de goudmarkt bleef ook deze week aanhouden. Eagles noteerden 2.4825 tot 2.4850. Voor gouden baren werd f 1650 betaald. Er zijn enkele kleine partijen goud naar Amerika onderweg, omdat het inmiddels mogelijk is geworden tegen een verlaagd vrachttarief te verschepen. Marktenbankbiljetten zeer gezocht: 59.— à 59.05.

LONDEN, 12 SEPTEMBER 1932.

De geldmarkt is weder terug in den toestand van grooten overvloed, dien zij gedurende bijna de geheele maand Augustus doormaakte. De geldnemers hebben dan ook geen moeite om de door hen benoedigde sommen 's namiddags tegen $\frac{1}{2}$ pCt. af te sluiten, hier en daar zelfs tegen een lager percentage.

In disconto gaat weinig om bij zwakkere prijzen. De noteering liep op $\frac{11}{16}$ terug voor prima bankaccepten en op $\frac{9}{16}$ — $\frac{3}{8}$ voor schatkistpromessen. De toewijzing op Vrijdag had plaats tegen even boven $\frac{5}{8}$ pCt.

Met de terugbetaling van de laatste 2500 miljoen Francs, welke nog onder het publiek uitstonden en op 10 September afliepen, heeft de Engelsche regering zich weder geheel vrijgemaakt van de bedragen, verleden jaar Augustus opgenomen in Frankrijk en Amerika tot steun van den Pondenkoers.

In deviezen was het Pond iets vaster en liep in het midden van de week zelfs vrij veel op om later echter weer in te zakken. Heden zijn Dollars en Guldens resp. 3.48 $\frac{1}{2}$ en 8.68.

WERELDVLOOT EN WERELDSCHIEPVAART.

Uit het onlangs uitgekomen nieuwe jaarboek van Lloyd's Register, dat volledige gegevens bevat over den omvang en samenstelling van de wereldvloot tot op 30 Juni 1932, blijkt dat de wereldvloot vergeleken met het vorig jaar een vermindering heeft ondergaan; bedroeg deze op 30 Juni 1931 in totaal: 70.131.040 B.R.T., op 30 Juni van dit jaar was het totaalcijfer: 69.734.310 B.R.T., derhalve een achteruitgang van 396.730 ton. Voor de tweede maal sinds 1890 is thans de gestage groei der wereldvloot tot stilstand gekomen; afgescheiden van de oorlogsjaren had slechts in 1924 een tijdelijke daling van de wereldtonnage plaats, welke destijds vooral veroorzaakt werd door slooping op groote schaal van verouderde Amerikaanse schepen. Thans zagen Groot-Brittannië en Ierland (met 631.230 ton), Nederland (met 154.330 ton), de Ver. Staten (met 95.563 ton) en Duitschland (met 89.759 ton) den omvang hunner koopvaardijvloot verminderen, terwijl die van Noorwegen (met 101.333 ton), Danzig (met 82.355 ton), Sovjet Rusland (met 81.308 ton), Griekenland (met 72.282 ton) en Italië (met 54.899 ton) toenamen. De motortonnage steeg van 9.431.000 ton tot 10.038.377, de stoomtonnage daarentegen daalde van 59.291.000 ton tot 58.329.764 ton, terwijl de tonnage der zeilschepen wederom achteruitging, namelijk van 1.408.000 ton tot 1.366.000 ton.

Een vergelijking van den groei der wereldtonnage gedurende negenjarige perioden voor en na den wereldoorlog geeft het volgende beeld:

stoom- en motortonnage	1905	Toeneming.	
		B.R.T.	B.R.T.
	1914	29.963.000	15.441.000
	1923	45.404.000	16.931.000
	1932	62.335.000	6.033.000

Tusschen 1905 en 1914 is de wereldvloot toegenomen met 51,5 pCt., tusschen 1914 en 1923 met 37,3 pCt. en tusschen 1923 en 1932 slechts met 9,7 pCt., met andere woorden de groei bedroeg in de eerstgenoemde periode gemiddeld 5,7 pCt. per jaar, in de tweede periode 4,1 pCt. per jaar en in de derde periode 1,1 pCt. per jaar.

Van een abnormale uitbreiding der vloot in het laatste decennium, vergeleken met vroegere jaren, kan dus bezwaarlijk gesproken worden; intendeel het tempo is steeds langzamer geworden. Wel dient er echter rekening mede te worden gehouden, dat de vervoercapaciteit der moderne schepen door allerlei oorzaken (verhoogde snelheid, voortstuwing door motoren, waardoor meerdere laadruimte verkregen wordt, snellere laad- en losinrichtingen e.d.) grooter is dan enkel uit de tonnagecijfers blijkt.

Verdeeld naar de vlaggen der voornaamste landen was de ontwikkeling der verschillende vloten als volgt:

Ontwikkeling der voornaamste nationale vloten (alleen stoom- en motorschepen).

	1897		1914		1920		1925		1930		1932	
	B.R.T.	% We-reld-vloot	B.R.T.	% We-reld-vloot	B.R.T.	% We-reld-vloot	B.R.T.	% We-reld-vloot	B.R.T.	% We-reld-vloot	B.R.T.	% We-reld-vloot
Gr. Brittannië en Ierland	10.213.569	55,0	18.892.089	41,6	18.110.653	33,4	19.304.670	30,9	20.321.920	29,8	19.562.143	28,6
Ver. Staten (zeeschepen)	1.105.423	4,0	2.026.908	4,5	12.406.123	23,0	11.931.562	19,1	10.645.730	15,6	10.270.351	15,0
Japan	404.475	2,2	1.708.386	3,8	2.995.878	5,6	3.919.807	6,2	4.316.804	6,3	4.255.014	6,2
Duitschland	1.549.961	8,3	5.134.720	11,3	419.438	0,8	3.006.270	4,8	4.199.096	6,1	4.142.920	6,1
Noorwegen	564.533	3,0	1.957.353	4,3	1.979.560	3,7	2.618.445	4,1	3.663.237	5,3	4.163.836	6,1
Frankrijk	954.916	5,1	1.922.286	4,2	2.963.229	5,5	3.319.645	5,3	3.470.591	5,1	3.507.525	5,1
Italië	402.205	2,2	1.430.475	3,2	2.118.429	3,9	2.930.836	4,8	3.261.922	4,8	3.331.304	4,9
Nederland	340.780	1,8	1.471.710	3,2	1.773.392	3,3	2.587.789	4,1	3.079.000	4,5	2.957.195	4,3
Wereld	18.606.612		45.403.877		53.904.688		62.380.376		68.023.804			

INHOUD:

	Blz.
WERELDVLOOT EN WERELDSCHIEPVAART door <i>Mr. H. Scheffer</i>	712
Het Rapport-Welter en de administratiekosten van de overheidsorganen der sociale verzekering door <i>Dr. H. L. van Duyl</i>	713
Herstel-schemering door <i>Th. Lighthart</i>	715
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
• De invloed van de economische crisis op het Duitsche verzekeringswezen door <i>Dr. H. C. Strohmayr</i> ..	716
Goede en verkeerde kartelpolitiek door <i>Dr. P. Berkenkopf</i>	719
AANTEKENINGEN:	
Inkomens en vermogens in Nederland in 1930/31	720
Internationale katoenstatistieken	721
Indexcijfers van groothandelsprijzen	722
Invoer van stroboeden in Nederland	722
Het tarwvraagstuk in Frankrijk	723
INGEZONDEN STUKKEN:	
Agrarische en industriële export uit Nederland 1921—1930 door <i>A. van Wijnen</i> met Naschrift van <i>H. van Velden</i> ..	723
ONTVANGEN BOEKEN	724
MAANDOLFFERS:	
Emissies in Augustus 1932	724
Rijkspostspaarpark	724
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	724
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	725—730
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

Sinds het vorig jaar is Noorwegen Duitschland voorgekomen en bezet thans de vierde plaats met een tonnage, welke slechts weinig verschilt van Japan. In percentage achteruitgegaan zijn Gr.-Brittannië (v.j. 29,8 pCt.), Ver. Staten (v.j. 15,6 pCt.), Japan (v.j. 6,3 pCt.) en Nederland (v.j. 4,5 pCt.).

Wat het machinetype betreft, blijkt uit de statistieken, dat een tonnage van 11.001.000 ton thans voorzien is van stoomturbines of een combinatie van stoomturbines en zuigermachines, terwijl de motorschepen (schepen met hulpvermogen inbegrepen) gestegen zijn tot 10.038.000 ton tegen resp. 730.000 ton en 220.000 ton in 1914. Op elektrische wijze worden voortbewogen 506.000 ton.

De verhouding tusschen stoom- en motorschepen in de vloten der voornaamste landen is als volgt:

Percentages stoom- en motortonnage van de totale nationale (mechanisch voortbewogen) vloot.

	Stoom Motor		Stoom Motor		
	%	%	%	%	
Wereld	85,4	14,6	Frankrijk	94,2	5,8
Gr. Brittannië	87,3	11,7	Italië	82,1	17,9
Ver. Staten	94,2	5,8	Nederland	75,3	24,7
Japan	86,5	13,4	Denemarken	62,1	37,9
Noorwegen	57,8	41,9	Zweden	67,7	32,5
Duitschland	84,5	15,5			

Telken jare zijn meer schepen ingericht voor het stoken van olie, terwijl het gebruik van steenkolen naar evenredigheid daalt; in 1914 placht nog bijna 89 pCt. der wereldvloot uitsluitend met kolen gestookt

te worden; thans is dit met weinig meer dan de helft (54,77 pCt.) het geval. Daarentegen is het percentage motorschepen gestegen van 0,45 pCt. in 1914 tot 14,6 pCt. en het percentage ingericht voor het stoken van olie van 2,65 pCt. tot 28,87 pCt. in 1932.

Uit de leeftijdsstatistieken blijkt, dat het percentage der oude schepen toeneemt, hetgeen een natuurlijk verband houdt met den geringen aanbouw van nieuwe schepen. De tonnage van schepen meer dan 25 jaar oud bedroeg in 1925 8.251.000 ton, in 1930 10.838.000 ton en thans in 1932 12.258.000 ton.

De indeeling der leeftijdsgroepen in de vloeten der voornaamste landen is als volgt:

Percentages van den ouderdom der schepen.

	minder dan				25 jaar	
	5 jaar	5-10j.	10-15j.	15-20j.	20-25j.	ouder
Wereldvloot	16.2	13.9	31.3	11.6	9.1	17
Gr. Brittannië en Ierland	20.1	20.8	28.6	14.2	10.5	7.8
Ver. Staten (zeeschepen).....	6.6	3.3	67.8	10.2	4.2	7.9
Japan	13.4	8	37.5	12.2	7	21.9
Noorwegen	32.4	15	22	10.8	6.8	13
Duitschland	16.2	23.4	29.5	7.2	7.5	16.3
Frankrijk	15.3	12.7	34.1	13	11.1	13.8
Italië	11.9	17.6	23.7	8.8	9.8	28.3
Nederland	23.2	16.6	29.3	17.8	7.9	5.2

Uit de statistieken volgt wederom, dat de Nederlandsche vloot aan hooge qualiteits-eischen voldoet. Na Noorwegen telt zij naar verhouding het grootste percentage moderne schepen, onder de landen met belangrijke motortonnage neemt Nederland de 4e plaats in (na de 3 Scandinavische landen). Gaat men na, welke schepen in hoofdzaak gebruikt worden voor het groote algemeen oceaانverkeer van passagiers en goederen en laat men dus buiten beschouwing de tankschepen, de schepen op de groote Amerikaansche meren, houten schepen, schepen beneden 5000 ton en schepen ouder dan 25 jaar, dan bestaat het wereld-totaal dezer „qualiteits” tonnage uit 32.435.000 ton, waarvan onder Nederlandsche vlag 1.775.000 ton of 5,47 pCt. Nederland stijgt dan van de 8e plaats ten aanzien der totale tonnage tot de 6e plaats, waar het betreft deze meer waardevolle tonnage.

Aan den snellen groei der tankvloot, welke tot voor kort sterk de aandacht trok, schijnt thans een einde te komen, nu de schepen, die nog in den gunstigen tijd besteld werden, van stapel zijn geloopt om veelal direct, bij gebrek aan vracht, te worden opgelegd.

Totaal tonnage tankschepen met meer dan 1000 ton inhoud.

30 Juni 1914	1.478.988	B.R.T.
30 „ 1930	7.536.368	„
30 „ 1931	8.549.827	„
30 „ 1932	8.808.821	„

Gedurende het jaar 1931 werden nog 85 tankschepen, metende 642.507 B.R.T., te water gelaten. Op stapel stonden aan tankschepen:

1e kwartaal 1931	761.603	B.R.T.
2e „ 1931	627.810	„
3e „ 1931	505.258	„
5e „ 1931	351.320	„
1e „ 1932	302.172	„
2e „ 1932	272.869	„

In verband met den geruimen tijd, welke met den bouw van een schip gemoeid is, begint de invloed van de crisis op den scheepsbouw zich eerst thans in vollen omvang te doen gelden, nu alle nog vóór de verscherping der crisis in 1930 bestelde tonnage is afgeleverd. Werden in 1930 nog 2.889.000 te water gelaten, in 1931 daalde dit cijfer tot 1.617.000 ton, het laagste cijfer sinds 1909. De stand van den scheepsbouw aan het einde van de kwartalen blijkt uit onderstaand overzicht.

		In aanbouw	Te water gelaten	Op stapel gezet
1e kwartaal 1930	3.265.929	652.883	856.801	
2e „ 1930	3.057.735	886.876	580.891	
3e „ 1930	2.509.036	721.085	480.244	
4e „ 1930	2.326.086	629.388	420.661	
1e „ 1931	1.999.866	397.372	241.868	
2e „ 1931	1.825.987	472.150	234.438	
3e „ 1931	1.531.120	386.608	173.360	
4e „ 1931	1.403.795	301.678	225.482	
1e „ 1932	1.297.963	124.814	80.258	
2e „ 1932	1.109.773	194.126	70.496	

Een beeld van de veel verminderde bedrijvigheid in de verschillende landen geven onderstaande cijfers:

Schepen in aanbouw in 1000 tons.

	1e kwart.		2e kwart.		1e kwart.		2e kwart.	
	1930	1930	1931	1931	1932	1932		
Gr. Brittannië en Ierland	1.615	1.392	694	556	373	281		
Ver. Staten	223	238	231	301	207	162		
Italië	144	143	174	171	182	181		
Frankrijk	182	187	232	212	157	128		
Duitschland	231	237	136	131	104	104		
Zweden	120	127	141	111	98	89		
Nederland	179	187	121	108	51	49		
Japan	167	122	57	46	46	44		
Denemarken	109	115	115	91	24	20		

Mr. H. SCHEFFER.

HET RAPPORT-WELTER EN DE ADMINISTRATIE-KOSTEN VAN DE OVERHEIDSORGANEN DER SOCIALE VERZEKERING.

Dr. H. L. van Duyl schrijft ons:

De beschouwingen, welke de Commissie-Welter in haar rapport op blz. 397 en volgende wijdt aan de administratiekosten van de overheidsorganen der sociale verzekering, vestigen den indruk, dat die organen, vergeleken met andere instellingen hier te lande, hunne administratie op een opvallend dure wijze voeren. De Commissie toch vangt het Hoofdstuk „Arbeidersverzekering” van haar rapport aan met de opmerking, dat „de administratie der sociale verzekeringen behoort tot de kostbaarste in ons land”. En op blz. 402 van het rapport geeft de Commissie als hare meening te kennen, dat de kosten der sociale verzekeringen, na het verlichten van het Staatsbudget met de door de Commissie aangegeven kosten, voor „de gemeenschap” „een zeer zwaren drukkenden last zullen blijven vormen”, zoodat beperking van de uitgaven van de administratiekosten dier verzekeringen „een groot algemeen belang” moet worden geacht.

Het spreekt vanzelf, dat ook ten aanzien van de administratiekosten der sociale verzekering de meest mogelijke soberheid moet worden betracht, voor zover de belangen der verzekerden zulks toelaten. Daarover behoeft geen verschil van gevoelen te bestaan. Maar niet vol te houden is de bewering van de Commissie-Welter, dat de administratie van de overheidsorganen der sociale verzekering tot de kostbaarste van het land zou behooren en de gemeenschap overmatig zwaar zou drukken. Zij wil met haar oordeel eigenlijk te kennen geven, dat zij een groote wanverhouding ziet tusschen de maatschappelijke waarde der sociale invaliditeitsverzekering en de kosten van de administratie dier verzekering.

Het valt te betreuren, dat de Commissie voor haar verwijt aan het adres van de openbare verzekeringsorganen geen enkel werkelijk bewijs aanvoert. Want als zoodanig kan niet gelden de vergelijking, die zij op blz. 402 van haar rapport maakt van de administratiekosten van de openbare verzekeringsorganen met de uitgaven van de geheele administratie van den Staat der Nederlanden, leger, marine en onderwijs uitgezonderd. Zij vergelijkt toch de kosten van een *bedrijf* met die van takken van Staatsdienst, welke een zuiver administratief of besturend karakter dragen. In het bedrag van 60 miljoen gulden, dat zij noemt, zijn niet opgenomen de kosten der groote be-

drijven als posterijen, staatsmijnen, enz. Wil men een doeltreffende vergelijking maken, dan moet men de kostbaarheid van een bepaalde administratie toetsen aan de kosten van andere administratiën, welke een soortgelijk doel beoogen als de sociale verzekering. Men moet dan vragen zijn de onkosten der sociale verzekering met betrekking tot het nut dier verzekering te hoog in vergelijking met de kosten van andere instellingen, die in dezelfde richting werkzaam zijn en waarvan het nut wordt erkend.

Daar de Commissie op blz. 398 van haar rapport het openbare verzekeringsorgaan, de Rijksverzekeringsbank, vergelijkt met het particuliere levensverzekeringsbedrijf, dat in de maatschappij een nuttige functie van gelijke strekking als de openbare pensioenverzekering vervult, had zij daarin een goed aangrijpingspunt kunnen vinden om de administratiekosten van de uitvoering der Invaliditeitswet te vergelijken met die van het particulier levensverzekeringsbedrijf. De in die wet geregelde verzekering is, wat haar sociaal-economisch doel aangaat, vergelijkbaar met het sociale doel, dat de levensverzekeringsmaatschappijen nastreven. Dat de bij de wet geregelde pensioenverzekering een monopolistisch karakter draagt beïnvloedt haar maatschappelijke waarde niet. Zou men willen treden in een beoordeeling van de maatschappelijke waarde der sociale verzekering tegenover de particuliere levensverzekering, dan zou verdedigbaar zijn, dat f 100,— verzekerd pensioen voor een bezitloos arbeider meer sociale waarde heeft dan voor een niet onvermogensverzekerde bij een particuliere maatschappij. Voor het doel waar het hierom gaat, kan men volstaan met het samentellen van de verzekerde bedragen en de som aanvaarden als een maat voor het sociale nut van de betrokken instelling. Verderop zal worden aangetoond, dat een tweede maatgetal, dat zich voor de beoogde vergelijking aanbiedt, n.l. het inkomen uit premien en vermogen, in bruikbaarheid verre bij het verzekerd bedrag achterstaat.

Ook met betrekking tot de wijze, waarop de samenvoeging der verzekerde bedragen tot een totaal verzekerd belang moet plaats vinden, behoeft geen beslissing te worden genomen. Een oude en gerechtvaardigde usance, welke ook werd overgenomen in de staten, welke de levensverzekeringsmaatschappijen aan de Verzekeringskamer hebben in te zenden, wil, dat voor dit doel het verzekerd kapitaal wordt vermeerderd met het tienvoud van de verzekerde jaarrente. Volgens dezen regel is het totale bedrag, verzekerd bij het Invaliditeitsfonds per 31 December 1928 met vrij groote nauwkeurigheid bepaald op 5.286 miljoen gulden. Bij de telling der verzekeringen heeft als eenheid gegolden enerzijds de combinatie van het invaliditeits- en het ouderdomspensioen, anderzijds het weduwenpensioen van gehuwde verzekerden. De verzekerde weezenrenten zijn buiten beschouwing gebleven.

Volgens het laatste jaarverslag van de Verzekeringskamer bedroeg op 31 December 1930 het op dezelfde wijze berekend verzekerd bedrag (na aftrek van het herverzekerde deel) van alle levensverzekeringsmaatschappijen gevestigd in het Rijk in Europa tezamen 3.348 miljoen gulden.

Tegenover deze maatgetallen, welke dus het sociale nut, begrepen als extensieve grootheid, van de beide hier vergeleken instituten weergeven, moeten thans de onkosten worden gesteld. Men moet daarbij goed voor oogen houden, dat hetgeen hier bedoeld wordt niets te maken heeft met een vergelijking van doelmatigheid of zuinigheid der beide administraties. Zulk een vergelijking is misschien wel mogelijk, maar ligt niet in het plan van dit opstel. Hier komt het er op aan alle onkosten samen te vatten, inhaerent aan elk der beide instituten. Dat er sommige onkosten-rubrieken zijn, welke bij het bijzonder bedrijf een zeer grooten rol spelen, terwijl ze in de Invaliditeitsverzekering geheel ontbreken, is even waar en in het gegeven verband even onbelangrijk als het feit, dat zeer belangrijke bestanddeelen van de kosten der uit-

voering van de Invaliditeitswet geen volkomen equivalent vinden in de administratie der privaatrechtelijke verzekering. De onkosten der werving (de acquisitiekosten) met name behooren niet minder tot de faux-frais, tot het niet beoogde deel van de kosten der verzekering, tot het offer waartegenover geen equivalent staat, als de zoogenaamde loopende administratiekosten. We behoeven ons derhalve niet te begeven op het gebied van de splitsing der onkosten in doorlopende en eerste onkosten, een splitsing, die — zooals men weet — niet zonder veel willekeur te voltrekken is en voltrokken wordt.

Daarentegen moet wel rekening gehouden worden met het feit, dat een deel van de gemaakte onkosten veroorzaakt wordt door hetgeen moet worden verricht voor het in stand houden en het uitbreiden van den reeds verkregen stock. Doel is namelijk een vergelijking der onkosten bij stabiel bedrijf, zoodat moeten worden uitgeschakeld die onkosten, welke verbonden waren aan de uitbreiding. Met dit doel is rekening gehouden door de automatisch met de acquisitie vervallende deelen der eerste onkosten te vervangen door een deel dier kosten, evenredig aan het deel van het nieuw gesloten bedrag, dat toereikend zou zijn geweest om het bedrijf op het bereikte peil te handhaven.

De onkosten van het Invaliditeitsfonds stelt de Commissie-Welter op 4,8 miljoen — ten onrechte, want de bedragen, vermeld op blz. 398 van haar verslag en opgenomen in het totaal van 4,8 miljoen, behooren voor een deel feitelijk en wettelijk tot de onkosten van andere sociale verzekeringsfondsen. Eenvoudshalve willen we echter het nu eenmaal gelijke bedrag 4,8 miljoen aanvaarden.

De onkosten der vorenomschreven levensverzekeringsmaatschappijen bedroegen in het jaar 1930 volgens het verslag van de Verzekeringskamer 28,6 miljoen gulden, welk bedrag op de medegedeelde gronden wordt verlaagd tot 23,3 miljoen gulden.

Het resultaat dezer eerste vergelijking van het sociale nut met de ter bereiking daarvan gebrachte financiële offers, leidt dus tot het volgende resultaat:

De administratie van een verzekerd belang, dat bij het Invaliditeitsfonds 1,58-maal grooter is dan dat van alle Nederlandsche verzekeringsmaatschappijen tezamen, verdert een offer, dat rond 20,6 pCt. uitmaakt van de faux-frais van het privaatrechtelijke verzekeringsinstituut. Als het er dus op aankomt uit sociaal-economisch oogpunt de doeltreffendheid van beide instituten te beoordeelen, mag men niet juist de sociale verzekeringen noemen als de zeer kostbare, welke bijzondere aandacht eischen. Wie meent dat uit sociaal-economisch oogpunt kostenvermindering gewenscht is, zal hebben te verklaren, waarom voor de verzekering der arbeiders het relatief kleinere offer niet, voor de verzekering van het — voornamelijk — meer welgestelde deel der Nederlandsche bevolking het grootere offer sociaal wel te verantwoorden is.

Als maat van het sociale rendement van een verzekeringsregeling kan de premie niet dienen. Dit geldt in het bijzonder in de pensioenverzekering, waarbij de premievrije d.w.z. de door koopsom verkregen en de reeds loopende rente-aanspraken uit de rekening zouden verdwijnen. Het geldt ook in de kapitaalverzekering, voor zoover — bijv. bij kort duren- de gemengde verzekeringen — niet het verzekerings-element maar het spaarelement de premie hoog doet zijn.

Wil men, om niet alleen het nut, maar ook de kostbaarheid van het instituut der sociale verzekering te toetsen, niettemin ook op den grondslag van het premie-inkomen een vergelijking met het particulier verzekeringsbedrijf instellen, dan moet met het volgende rekening gehouden worden. Aan het Invaliditeitsfonds wordt door verzekerden van alle leeftijden een premie betaald, die alleen voor de allerjongsten (de 16-jarigen) het risico en niet tevens de onkosten dekt.

Om vergelijkbare cijfers te krijgen zou men dus op het premie-inkomen der levensverzekeringsmaatschappijen een tweevoudige reductie moeten aanbrengen of aan het premie-inkomen van het Invaliditeitsfonds een tweetal bedragen moeten toevoegen. De reductie van het werkelijke premie-inkomen der levensverzekeringsmaatschappijen tot hetgeen aan netto-premiën zou worden ontvangen, indien alle loopende verzekeringen op 16-jarigen leeftijd waren gesloten, is praktisch onuitvoerbaar. Ook de vereischte correctie van het premie-inkomen van het Invaliditeitsfonds is zonder uitvoerige becijfering niet mogelijk. Echter kan een bedrag worden geconstrueerd, dat zeker lager is dan het gezochte maar toch eenigermate als benadering ervan kan worden beschouwd. Het wordt verkregen door de werkelijke netto-premie-ontvangsten (40.6 miljoen) te vermeerderen met de onkosten (4.8 miljoen) en met de jaarlijksche netto-staatsbijdrage, zooals deze door de Commissie van Vuuren op blz. 21 van haar Verslag is vastgesteld (17.3 miljoen). Feitelijk zouden ook winst- en veiligheidsmarges, welke in de premiën der commerciële levensverzekering verdisconteerd zijn, toegevoegd dienen te worden. Van de bepaling dezer niet zonder veel moeite en ook niet met voldoende zekerheid vast te stellen premiebestanddeelen zullen we echter afzien.

De som der genoemde bedragen (62.7 miljoen) mag derhalve worden beschouwd als een bedrag, dat in het ruwe vergelijkbaar is met de beschikbare cijfers aangaande het particuliere verzekeringsbedrijf.

Aan de zijde van het levensverzekeringsbedrijf der Nederlandsche Maatschappijen komt daartegenover te staan het uit de gegevens der Verzekeringkamer afgeleide brutopremiebedrag 116.9 (ontvangen premiën en koopsommen over 1930) en de administratiekosten, reeds geschat op 23.3 miljoen.

De efficiency van de sociale pensioenverzekering wordt volgens vorenstaande cijfers dus gemeten door een nuttig effect van 92.3 pCt., die van het Nederlandsch levensverzekeringsbedrijf door een nuttig effect van 80.1 pCt. Dit laatste cijfer moet echter nog worden verminderd met de niet berekende percentages, welke de winstmarges en de zekerheidsmarges in de bruto-premie-ontvangst uitdrukken.

In het licht van bovenstaande uiteenzetting is het geen juiste wijze van voorstelling om de administratiekosten der Invaliditeitswet „een zeer zwaren en drukkenden last voor de gemeenschap” te noemen.

Het rapport-Welter wil opvallend duidelijk te kennen geven, dat de onkosten der sociale verzekering in ongunstige verhouding staan tot het nut, dat die verzekering voor de maatschappij afwerpt. Hoewel de Commissie voor haar meening geen steekhoudende bewijsgronden aanvoert, zal echter aan haar onbevozen oordeel ongetwijfeld gezag worden toegekend, in het bijzonder door hen, die het nut der sociale verzekering en van de daaraan verbonden onkosten gaarne betwisten. Met het oog op de belangen der sociale verzekering meen ik, dat de meening der Commissie niet onweersproken mocht blijven.

HERSTEL-SCHEMERING.

„Van Amerika begint de Victorie”, — de overwinning van het hopelooze gevoel van depressie, dat meer dan een jaar de wereld gevangen gehouden en veel energie gedood heeft. Het is billijk, dat het herstel van Amerika uitgaat, want de misère begon ook daar en verspreidde zich van daaruit over de wereld; om het nog nauwkeuriger te zeggen: de crisis begon op de New-Yorksche beurs en ze schijnt nu daar haar einde te willen nemen.

Er zijn twijfelaars! Men vraagt zich af, wat er eigenlijk verbeterd is, dat aanleiding geeft tot dit plotseling oplattend optimisme. Het antwoord kan eenvoudig zijn: de hevige crisis heeft ondanks den hevigen tegenstand van vrijwel alle Regeeringen haar opruimend werk gedeeltelijk volbracht en de econo-

mische positie is verbeterd, al bemerkt men dit nog niet aan een algemeene opleving van handel en industrie. Het tempo van de inzinking is langzamer geworden, hier en daar is de daling tot staan gekomen en bij sommige grondstoffen is ze zelfs omgeslagen in een rijzing. Dit heeft een gevoel van verlichting gewekt. De psychologische factor, die in elke crisis een rol speelt, is nu aan het werk, en het publiek, dat eenige weken geleden in elk bericht een ramp meende te hooren, weet nu aan elke gebeurtenis een opwekkende uitlegging te geven. Men gelooft in een naderend herstel! In Amerika heeft de aan het bewind zijnde Regeering belang bij een spoedige verbetering, ze heeft daarom haar best gedaan om de deflatie te stuiten en thans moedigt ze de luchthartige stemming aan.

Men zij echter voorzichtig; want al kan men erkennen, dat er symptomen zijn, die hoop geven, men mag niet vergeten, dat er nog heel veel gebeuren moet voor een ongehinderde opwaartsche beweging mogelijk is. De vele verschillende maatregelen, in vrijwel alle landen genomen, hebben een volledig saneringsproces verhinderd; er zijn dus nog talrijke hindernissen, die overwonnen zullen moeten worden voor men werkelijk reden heeft om het gejuich aan te heffen, dat thans al hier en daar begint te weerklinken.

Er is geen reden om te vertrouwen in de bekwaamheid van de Regeering te Washington om een herstel van de welvaart tot stand te brengen, want voor den grooten Hoover geldt nog meer dan voor menige andere Regeering, dat zijn plannen en maatregelen vaker de bevordering van het handelsverkeer en de algemeene verbetering hebben tegengehouden dan aangevoerd. Nog steeds zweert deze voorganger van de groote Republiek bij politiek-economische stellingen, die weinig beloften voor de toekomst inhouden. De Amerikaansche export moet bevorderd, de import beperkt worden, het saldo van de handelsbalans moet omhoog; maar hoe zijn debiteuren hun schulden dan zullen moeten aflossen, weigert hij hardnekkig uiteen te zetten. Waarmede de arme landen van Europa den Amerikaanschen uitvoer zullen moeten betalen ligt in het duister, en men kan slechts hopen, dat de Yankee's weldra weer veel dollars in de oude wereld zullen komen verteren of groote bedragen ter leen zullen verstrekken. Gebeurt dit niet dan zou de uitvoer, ondanks alle maatregelen, weleens kunnen blijven afnemen en het saldo van de handelsbalans naar de ongewenschte zijde kunnen verhuizen. We zouden het dan zonder Amerikaansche auto's, stofzuigers, ijskasten etc. etc. moeten stellen, wat op zichzelf geen ramp zou beteekenen, maar wat economisch onverdedigbaar zou zijn, als die Amerikaansche producten onder normale omstandigheden de beste en goedkoopste zouden blijken. Verwachten sommige vooruitziende Amerikaansche fabrikanten niet, dat er een periode nadert, waarin auto's in Europa voordeliger gebouwd zullen kunnen worden dan in Amerika en trokken Ford en General Motors daarom niet hierheen? De winsten van deze fabrieken zullen echter voorloopig in Europa dienen te blijven, als de Ver. Staten niet een toestand schept, die een regelmatige remittering van Europa naar Amerika mogelijk maakt.

Het is voor Amerika heel moeilijk den handel op peil te houden, zolang men daar den vrijen import tot in het waanzinnige belemmert en crediteur van de heele wereld blijft; de cijfers tot en met Juli waren dan ook zeer teleurstellend. De uitvoeren liepen terug, de invoeren daalden nog sterker, zoodat het saldo van de handelsbalans steeg; Hoover kreeg hiermede zijn zin, want met verhoogde rechten had hij dit doel nagestreefd. Hoe de vorderingen, ontstaan door dit verhoogde saldo zijn voldaan valt nog niet vast te stellen, het is echter zeer wel mogelijk, dat nieuwe schulden in het buitenland gevormd zijn, of dat Amerikaansche effecten naar New-York zijn teruggestuurd of dat het teruggestroomde goud gedeeltelijk voor betaling diende.

De cijfers van in- en uitvoer van goederen waren als volgt:

	Uitvoer	Invoer	Saldo
Juli 1932	\$ 107.000.000	\$ 79.000.000	\$ 28.000.000
Juni 1932	„ 114.259.000	„ 111.405.000	„ 2.854.000
Juli 1931	„ 180.772.000	„ 174.460.000	„ 6.312.000

Wil men deze cijfers onderling vergelijken dan moet men er aan de uitvoerzijde rekening mede houden, dat de katoenexport in Juli 1932 zeer groot was, hij verhiel zich tot dien van Juli 1931 als 458.600 balen ad \$ 15.853.900 tot 270.100 balen ad \$ 13.530.000; de daling in den uitvoer van andere producten is dus nog grooter geweest dan uit de getallen direct te lezen valt.

Voor de maanden Januari/Juli was de handelsbalans als volgt:

	Uitvoer	Invoer	Saldo
Jan./Juli 1932 \$	948.048.000	\$ 826.890.000	\$ 121.158.000
Jan./Juli 1931 „	1.496.739.000	„ 1.281.611.000	„ 215.128.000

Bij de beschouwing van den totalen omzet van den buitenlandschen handel is het interessant apart op te nemen de cijfers voor de veertien voornaamste Amerikaansche handelsproducten, d.w.z. voor den uitvoer: katoen, tarwe, benzine, bladtabak, koper en steenkool; voor den invoer: koffie, suiker, rubber, zijde, huiden, wol, krantenpapier en petroleum:

	totale omzet	omzet in de veertien
	buitenlandsche handel	belangrijkste producten
1e halfjaar 1932	\$ 1.588.938.000	\$ 585.575.000
1e „ 1931	„ 2.243.118.000	„ 767.100.000
1e „ 1930	„ 3.811.702.000	„ 1.120.550.000
1e „ 1929	„ 4.909.463.000	„ 1.694.730.000

Men zal toe moeten geven, dat de statistische gegevens niet opwekkend zijn en dat ze nog niet den indruk van snel herstellende welvaart voor het land van den eens zoo rijken Jonathan geven. Maar, het is mogelijk, dat de tocht naar het land van belofte weer begonnen is en dat de Beurs die schoone verwachting thans aan het verdisconteeren is. Men mag dan echter vreezen, dat de af te leggen weg nog niet is geplaveid en dat vele, vele moeilijkheden overwonnen zullen moeten worden.

Het lijkt onwaarschijnlijk, dat het aanpassingsproces voldoende heeft doorgewerkt; daárvóór zijn te veel maatregelen genomen tijdens de crisis, die genezing van 's werelds ziekte hebben verhinderd. Men zal er zich dus op moeten voorbereiden, dat nadere aanpassing noodig is en deze zal dan bewerkt moeten worden tijdens den moeilijken opgang. Dit geldt niet alleen voor de Ver. Staten, maar voor alle landen ter wereld en het is te hopen, dat overal nauwkeurig zal worden nagegaan of de toestanden voldoende zijn gezuiverd. Men zal daartoe moeten afwachten, wat de komende groote economische conferentie tot stand zal brengen. Daarvan toch zal afhangen, welke onderdeelen van het productie-apparaat afgebroken zullen moeten worden, wat en waar zal kunnen worden opgebouwd. Voorziet die conferentie niet in een vrijer handelsverkeer dan zullen in Nederland en in Indië eenige takken van bedrijf blijvend moeten inkrimpen, bijv. de suikerindustrie, de tuinbouw, de veeteelt enz. enz. Wat zal echter daarvoor in de plaats gesteld kunnen worden? Zullen walswerken verrijzen, nieuwe hoogovens, of geheel andere industrieën? Het valt nog niet te voorspellen, maar vast staat dat arbeid gevonden worden moet voor de werkloozen van thans en voor de aankomende jonge arbeiders van morgen en dat die arbeid vermoedelijk gericht zal moeten zijn op de productie van artikelen, die we tot voor kort van onze burenen in ruil ontvingen voor boter, kaas, eieren, etc. etc.

Wat zal er met de verkeersmaatschappijen moeten gebeuren, die nu een noodlijdend bestaan voeren tengevolge van de inkrimping van het goederenverkeer, als de internationale besprekingen geen einde maken aan het streven naar autarkie? Dit zijn een paar problemen, die om oplossing vragen en zoo doemen er voor elk land vele gelijksoortige op. Men zal zich o.a.

overal af moeten vragen: heeft de levensstandaard zich voldoende aan de gewijzigde omstandigheden aangepast, en als men dan tot de conclusie komt, dat men nog op een basis leeft, die concurrentie onmogelijk maakt, zullen loonen, salarissen en andere kosten verder omlaag moeten worden gebracht. Zijn de kapitalisaties van verschillende bedrijven zoodanig herzien dat winstmaken in de toekomst mogelijk is? Zoo niet, dan wachten ons nog vele reorganisaties.

Het is ongewenscht, dat ziektekiemen blijven voortleven. Daar abnormale maatregelen de volkomen verdrijving tijdens de ziekte veelal voorkomen hebben zou het een ramp zijn als men ze thans latent liet voortbestaan. Dit zou tot hevige uitbarstingen leiden bij de volgende inzinking. Het is goed er aan te herinneren, dat o.a. in de crisis 1921/22 de rubberproductie niet tot voldoende reorganisatie gedwongen werd en het is o.a. daaraan toe te schrijven, dat dit product zoo hevig door de huidige crisis is getroffen. Waren toen de slechte ondernemingen uitgedreven, dan was het productie-apparaat de beproeving van 1929 in veel krachtiger conditie ingegaan.

Laten we hopen, dat we ons spoedig zullen mogen verdiepen in deze problemen van het herstel en laten we ons erop voorbereiden, dat die ons voor veel strijd en vele moeilijkheden zullen plaatsen. Al geven de bewegingen op de beurs hoop op betere tijden, dan wil dat nog niet zeggen, dat we ons mogen overgeven aan een ongebreideld optimisme; het is zaak nuchterder te blijven, dan een jaar geleden, toen in vele kringen een ziekelijk pessimisme alle energie dreigde te verstikken. Ook in het vurige Amerika zijn kalmgestemde geesten, die zich niet door vage toekomstbespiegelingen laten meeslepen, doch de gevaren, die nog dreigen niet uit het oog verliezen, zooals blijkt uit het volgend citaat, dat in Nederland belangstelling verdient: „We refer to the refusal of labor, or rather of organized labor to adjust itself to the new economic conditions by consenting to a lowering of the wage scales established during the hectic period of inflation to the level now demanded by the changed conditions. . . . That is the real secret of the failure of the depression to abate. And this process will continue just so long as union labor persists in demanding the old inflated wage scales. But neither of the great political parties dares to proclaim such a doctrine since it would mean, so it is supposed, a loss of votes.”

TH. LIGTHART.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE INVLOED VAN DE ECONOMISCHE CRISIS OP HET DUITSCHE VERZEKERINGSWEZEN.

Dr. H. C. Strohmayer te Berlijn schrijft ons:

Levensverzekering.

De voortdurende ongunstige verscherping van den economischen toestand in Duitschland, inzonderheid de credietcrisis in den zomer van 1931 en haar gevolgen, heeft voor de eerste maal na de inflatie getoond, dat ook het verzekeringsbedrijf niet vrij van crisisinvloeden is. Dit komt duidelijk in de statistiek van de levensverzekeringmaatschappijen tot uitdrukking. De gunstige ontwikkeling van deze maatschappijen duurde tot October 1931. Na den hoogsten stand van het verzekerde bedrag ad R.M. 18,34 milliard op 31 Oct. 1931, overschrijden de uitbetalingen door roeyement of wederinkoop het bedrag der nieuwe verzekeringen. Het verzekerd bedrag, dat sedert de stabilisatie onafgebroken was gestegen, daalt sedertdien geleidelijk. Tot aan het einde van het eerste halfjaar van 1932 daalde het met rond 3 pCt. De nieuwe afsluitingen, die in het eerste halfjaar van 1931 per maand nog gemiddeld R.M. 232 millioen bedroegen, zijn gedurende de eerste zes maanden van 1932 gemiddeld tot R.M. 150 millioen gedaald. In tegenstelling tot de daling van de verzekerde bedragen, is het aantal polissen ook in het loopende jaar nog verder gestegen.

Kapitaalbedragen (in millioenen R.M.).			
	Nieuwe afsluitingen	Verzekerd bedrag aan het einde van het halfjaar	Verandering van het verzekerd bedrag t.o.v. het voorafgaande halfjaar
1e halfjaar 1931	1.392,3	18.227,0	+ 571,1
2e " 1931	1.131,8	18.239,0	+ 12,0
1e " 1932	899,3	17.885,0	- 354,0

Aantal polissen (in 1000 stuks).			
	Nieuw	Totaal	Toeneming
1e halfjaar 1931	1.334,9	14.340	+ 0,79
2e " 1931	1.238,6	14.830	+ 0,49
1e " 1932	1.345,5	15.000	+ 0,17

Uit deze tabel blijkt o.m., dat het afsluiten van levensverzekeringen voor groote bedragen steeds moeilijker is geworden. Terwijl het gemiddelde bedrag per verzekering einde 1930 nog R.M. 1.303 bedroeg, stond dit einde 1931 op R.M. 1.230 en op 30 Juni 1932 zelfs nog maar op R.M. 1.192. Buitengewoon sterk komt de invloed van de crisis in het stijgend aantal polisbeleeningen en vooruitbetalingen daarop tot uitdrukking:

	Verzekerd bedrag	Polis-beleeningen	Leeningen in % van het verzekerd bedrag
31 Dec. 1930	17.655,9	132,3	0,75
30 Juni 1931	18.227,0	169,2	0,93
31 Dec. 1931	18.239,0	222,0	1,22
30 Juni 1932	17.885,0	278,6	1,56

Het aantal polisbeleeningen is bijgevolg vanaf midden 1931 tot einde Juni 1932 met 65 pCt. gestegen. Intusschen is er een opmerkelijk verschil bij de particuliere en publiekrechtelijke levensverzekeringmaatschappijen te constateeren. Bij de publiekrechtelijke maatschappijen heeft de toeneming, door nieuwe verzekeringen tot het einde van het jaar 1931 voortgeduurd. De toen ook hier ingetreden afneming van het bedrag is evenwel naar verhouding veel kleiner dan bij de particuliere. Hetzelfde geldt voor de polisbeleeningen. Bij de particuliere ondernemingen bedroegen deze beleeningen op 31 Dec. 1931 met R.M. 198,4 miljoen ongeveer 1,3 pCt. van het bedrag van R.M. 15,607 milliard, bij de publiekrechtelijke bedroegen zij daarentegen met R.M. 23,6 miljoen slechts rond 0,9 pCt. van het verzekerd bedrag van R.M. 2,632 milliard. Dit verschijnsel moet worden toegeschreven aan het feit, dat de kring van verzekerde personen bij beide groepen van maatschappijen ten deele zeer verschillend is. De publiekrechtelijke instellingen tellen onder haar verzekerden op groote schaal ambtenaren van de publiekrechtelijke lichamen (rijk, landen, gemeenten, enz.), waarvan het inkomen wel door de noodverordeningen aanzienlijk werd verlaagd, doch die slechts in geringe mate door werkloosheid of op andere wijze door verlies van het geheele inkomen werden getroffen.

Het is een verrassend feit, dat de achteruitgang van de productie in het Deutsche verzekeringsbedrijf gedurende 1931 in totaal maar nauwelijks 5 pCt. bedraagt tegen vaak 50 pCt. in andere bedrijfstakken. Dit wordt duidelijk door vergelijking met de ontwikkeling bij de spaarbanken, waaraan de levensverzekering als een van de voornaamste elementen van de kapitaalvorming in menig opzicht verwant is. De bruto-vermeerdering in het jaar 1931 verschilt bij de spaarbanken en de levensverzekeringmaatschappijen niet veel. Daarentegen geeft de beweging van de opvragingen bij de spaarbanken en de royementen bij de levensverzekeringmaatschappijen een zeer verschillend beeld te zien. Het opvragen van tegoeden bij de spaarbanken begon reeds in het midden van 1931. Het saldo van de uitbetalingen boven de inlagen bereikte in Augustus een maximum met R.M. 311 miljoen. Sedertdien is het overschot van de uitbetalingen wel weder gedaald, doch tot op heden valt nog geen overschot aan inlagen te constateeren.

Tegenover deze vermindering van het tegoed bij de

spaarbanken is de genoemde omvang van de daling van het verzekerd bedrag der levensverzekeringmaatschappijen slechts minimaal. Hierin ligt tevens ook de oorzaak voor den betrekkelijk geringen invloed, dien het levensverzekeringsbedrijf van de crisis ondervindt. Terwijl de inlagen bij de spaarbanken — afgezien van bepaalde overeengekomen opzeggingstermijnen — op elk tijdstip zonder meer kunnen worden opgenomen, is de opzegging van de verzekeringspolis met daarop volgende terugbetaling van het kapitaal in de eerste plaats van het indienen van een overeenkomstig verzoek en andere tijdroovende formaliteiten afhankelijk. Nog belangrijker is het feit, dat de betaalde premies bij opzegging van de overeenkomst niet ten volle worden terugbetaald. Veeleer richt de terugkoopwaarde zich naar een wiskundige berekening, ook is zij van de grootte van de wiskundige reserve afhankelijk. Volgens mededeelingen in prospecti van verschillende verzekeringmaatschappijen bedraagt de terugkoopwaarde derhalve in het gunstigste geval na betaling van 7—8 jaarlijksche premien nauwelijks 50 pCt. van de gestorte bedragen van den verzekerde.

Dit groote kapitaalverlies bij terugkoop van verzekeringen vormt den beslissenden factor voor de betrekkelijk zeer geringe crisisgevoeligheid. Wie de keuze heeft tusschen het opnemen van gelden bij een spaarbank en royement van een levensverzekering, zal steeds den eersten weg kiezen. Dat dit in de laatste jaren practisch het geval was en ook in de naaste toekomst zoo zal blijven, blijkt reeds uit de eenvoudige overweging, dat de na de stabilisatie gesloten verzekeringen hoogstens 7—8 jaren oud kunnen zijn. Hieruit is te verklaren, dat de omvang van de terugkopen — en te gelijker tijd ook van de onder dezelfde voorwaarden plaats hebbende polisbeleeningen — in zoo groote mate bij den omvang van de opvragingen bij spaarbanken en banken ten achter blijft.

Alleen door den buitengewoon langen duur van de economische depressie en de buitengewone verscherping van de crisis in den laatsten tijd was een grooter aantal verzekerden tenslotte genoodzaakt zijn toevlucht te nemen tot deze spaarpenningen zonder rekening te houden met de daarmede gepaard gaande kapitaalverliezen. Principieel geldt derhalve de regel, dat enerzijds de omvang van den invloed van de crisis op de levensverzekering van haar duur afhangt en dat anderzijds de levensverzekering later door de depressie wordt getroffen dan andere spaarinstellingen.

Bij de beschouwing van den invloed van de crisis op de verzekering moet in principe tusschen twee verschillende oorzakelijke factoren een onderscheid worden gemaakt: 1o. de ontwikkeling van den omvang van de verzekeringstransacties in den vorm van nieuwe verzekeringen en premie-inkomsten en 2o. de omvang van de schade, dus van het lot, van de reeds vroeger gesloten verzekeringen. Want een verzekering kan op twee manieren door een dalende conjunctuur worden getroffen. Voor de levensverzekering is de eerste factor als gevolg van haar wezen en haar doel het belangrijkste.

Over het algemeen zou het ongunstiger worden van den economischen toestand in de eerste plaats vaak een behoefte aan een grootere bescherming door middel van een verzekering kunnen doen ontstaan. Maar de invloed van een aanhoudende crisis op het inkomen van de verzekerden is in het verdere verloop grooter dan het streven naar verkrijging van een dergelijke reserve voor de verzekering. Niettemin heeft ook de levensverzekering, wat den omvang van de schade betreft, van een crisisverschijnsel te lijden, namelijk van de schrikbarende toeneming van het aantal zelfmoorden. Zoo wijst b.v. een van de grootste Deutsche maatschappijen erop, dat van haar betalingen ingeval van overlijden voor rekening van zelfmoord kwamen: in 1929 slechts 5,4 pCt., daarentegen in 1930 reeds 14 pCt. en in 1931 zelfs 22,8 pCt. Van

beteekenis is vooral, dat door zelfmoord meer groote verzekeringen worden getroffen dan kleine (gemiddeld bedrag R.M. 12.000).

Bij de voorbereiding van de Rijkswet inzake de verzekeringsovereenkomst (1908) waren de meeningen omtrent de regeling van het zelfmoordvraagstuk zeer verdeeld. De wet heeft tenslotte als norm vastgesteld, dat bij zelfmoord uitsluitend ingeval van ontoerekenbaarheid het geheele verzekerde bedrag wordt uitbetaald, anders alleen de wiskundige reserve. Daar deze wettelijke bepalingen echter geen dwingend karakter hebben, konden zij ten gunste van den verzekerde worden gewijzigd. De Deutsche verzekeringmaatschappijen hebben zich derhalve zonder uitzondering bereid verklaard, in elk geval na verloop van zekeren tijd het volle bedrag uit te betalen. Deze periode bedroeg soms niet meer dan een jaar, vaak ook vijf jaren.

In den laatsten tijd hebben echter meerdere maatschappijen met het oog op het feit, dat het zelfmoordcijfer zich nog steeds in stijgende lijn beweegt, bij de Rijkscontrole op de particuliere verzekering het verzoek ingediend, om ingeval van zelfmoord overeenkomstig de bepalingen van de polis, slechts dan tot algeheele uitbetaling verplicht te zijn, wanneer de zelfmoord in een de vrije wilsbeschikking uitsluitenden toestand van ziekelijke verstoring van het geestvermogen of onder den psychischen druk van zware ongeneeslijke ziektegevallen van lichamelijken aard plaats had. Een beroep op de in eerste instantie afgewezen beslissing van de Rijkscontrole op de particuliere verzekering werd kortgeleden ingewilligd.

Van zeer ingrijpende beteekenis voor het levensverzekeringbedrijf waren de bepalingen van de noodverordeningen. Dit geldt voornamelijk voor de belangrijkste, die op 8 Dec. 1931 werd afgekondigd. In de eerste plaats dient de verlaging van de rente te worden genoemd. Deze doet zich het sterkst gevoelen bij hypotheeken, de meest gewilde vorm van belegging der Deutsche levensverzekeringmaatschappijen. Bij een totaal vermogen van de particuliere ondernemingen van R.M. 2,7 milliard was einde 1931 R.M. 1,2 milliard of ongeveer 45 pCt. in hypotheeken belegd. Het renteverlies voor de verzekering door de voorgeschreven verlaging wordt daardoor verzacht, dat slechts eerste hypotheeken, die dus niet de hoogste rente opbrengen, welke door de verlaging verreweg het sterkst worden getroffen, werden verleend. De rentevoet schommelde tusschen 6 en 9 pCt.

Ten tijde van den dalenden rentevoet in Duitschland (1927—1929) hebben de maatschappijen vooral een zeer groote bedrijvigheid ontwikkeld voor uitlening van gelden tegen 6 tot 7 pCt. Deze beleeningen hadden over het algemeen een duur van 5 tot 10 jaar, zoodat zij thans nog niet zijn vervallen en de verlaging van de hypotheekrenten gemiddeld minder dan 2 pCt. bedraagt. Analooq is de toestand bij de effecten, die ongeveer 17 pCt. van alle beleggingen omvatten. Ook hebben de meeste Deutsche levensverzekeringen tot dekking van haar verzekeringen, die in Dollars of andere valuta's luiden, op groote schaal buitenlandsche effecten gekocht, die derhalve niet aan de Deutsche verordeningen i.z. renteverlaging onderworpen zijn.

De polisbeleeningen worden door de renteverlaging niet getroffen, omdat deze als vorderingen op korten termijn worden beschouwd en deze maatregelen slechts voor vorderingen op langen termijn van kracht zijn. De verlaging van de creditrente voor banksaldi is voor de levensverzekering nauwelijks van beteekenis, want slechts 3 pCt. van het vermogen werd bij banken uitgezet. Hetzelfde geldt voor de verlaging van de huren, omdat het grondbezit slechts 5 pCt. van het vermogen bedraagt.

Aan den anderen kant heeft de noodverordening ook eenige verlichting als gevolg van de verlaging van salarissen en administratiekosten gebracht, zonder dat de additioneele lasten hierdoor ook maar

eenigszins worden goedge maakt. Desondanks zullen de meeste Deutsche levensverzekeringmaatschappijen ook in de toekomst door haar belegd vermogen tenslotte nog een rentewinst te zien geven, die de rekenkundige rentewinst van 4—4½ pCt., die van haar kant bij de instelling van de tariefpremies als maatstaf werd aangenomen, overtreft. Het spreekt vanzelf, dat de renteverlaging en alle overige inkomstenverminderingen van invloed op den omvang van de dividenden moeten zijn. Daar de winstaandeelen voor 1932 echter reeds op grond van het bedrijfsresultaat voor 1930 zijn vastgesteld, en die voor 1933 volgens het bedrijfsresultaat voor 1931, dat van de renteverlaging nog geen invloed heeft ondervonden, zal de renteverlaging eerst in de dividenden voor 1934 tot uitdrukking komen.

De verordening van 15 Dec. 1931 stelde alle verzekeringmaatschappijen voor bijzondere problemen, doordat zij ten aanzien van de balanswaardeering van haar effecten in een speciale positie kwamen te verkeerden (machtiging om effecten, voor zooverre zij tot blijvende belegging bestemd zijn, voor de aankoopwaarde in de balans op te nemen, wanneer deze niet hooger is dan de laatste balanswaarde, de overige effecten tot de z.g.n. Brüningkoersen, het gemiddelde tusschen de Juni- en Septemberkoersen 1931). De waardeering van de effecten had dientengevolge in de practijk op zeer verschillende wijze plaats.

Tusschen de levens- en goederenverzekeringmaatschappijen bestaan bij de beoordeeling van haar effecten als blijvende beleggingen principiële verschillen. Doch ook binnen deze beide groepen zijn bij de afzonderlijke maatschappijen belangrijke afwijkingen te constateeren. Eenige levensverzekeringmaatschappijen hebben haar geheele effectenbezit als blijvende belegging beschouwd en dienovereenkomstig tot de aankoopwaarde opgenomen. Andere maatschappijen hebben dit slechts ten deele gedaan. Eenige maatschappijen hebben daarentegen reserves voor eventuele koersverliezen gevormd. Slechts weinig maatschappijen hebben haar effecten tegen de Brüningkoersen gewaardeerd.

Daarentegen had de balanswaardeering bij de goederenverzekeringmaatschappijen voornamelijk tegen de koersen van de noodverordening plaats, ten deele zelfs nog tot belangrijk lagere. Voorts komen nog verschillen voor bij de waardeering van buitenlandsche effecten bij de levens- en goederenverzekeringmaatschappijen. Deze effecten werden ten deele als binnenlandsche waardepapieren tot den aankoopprijs of tot de Brüningkoersen opgenomen, ten deele, en wel inzonderheid bij de goederenverzekering, tot de beurskoersen van einde 1931.

Goederenverzekering.

De verschillende soorten der goederenverzekering worden door de depressie naar aard en omvang verschillend getroffen. Een aparte plaats neemt de brandverzekering in. Het totale bedrag van de aan de gezamenlijke particuliere brandverzekeringmaatschappijen ten deel vallende schaden bedroeg (in millioen R.M.):

1927	101,7	1930	105,7
1928	119,1	1931	103,6
1929	141,8		

Hieruit zou men kunnen afleiden, dat de curve van de brandschade zich in tegengestelde richting als de conjunctuurcurve beweegt. Echter dient rekening te worden gehouden met het feit, dat het jaar 1931 sterk onder den invloed van de algemeene prijsdaling stond. Als gevolg van het streven van de verzekerden om de verzekerde bedragen aan het prijsniveau aan te passen, verminderden de inkomsten uit premies aanzienlijk. Om dezelfde reden is ook het verloop van de brandschade door vergelijking van de absolute schadebedragen met die van de voorafgaande jaren niet te beoordeelen. Het zou echter eerst dan op juiste wijze verkregen kunnen worden, wanneer men erin

zou slagen, den slechts aan de dalende prijsbeweging toe te schrijven onzekerheidsfactor te elimineeren. De vermindering van de schaden is bovendien uitsluitend uit een achteruitgang daarvan bij het stedelijk en industrieel grondbezit te verklaren. Daarentegen stijgt sedert jaren de curve van branden in den landbouw sterk; er is zelfs een in het oog loopende paralleliteit met de verscherping van de Duitsche landbouwcrisis op te merken. Volgens de statistiek van de vereenigingen van brandassurantie gaven de groote branden in den landbouw (van 10.000 R.M. en hooger) in de het meest door branden gekenmerkte maanden Juli—September de volgende ontwikkeling te zien:

	Brandschaden totaal		waarvan brandstichting	
	Aantal	Schade in R.M. 1.000	Aantal	Schade in R.M. 1.000
1928	630	22.285	56	2.005
1929	858	40.171	78	4.260
1930	590	22.515	94	3.860
1931	982	34.530	232	9.345

Bij de automobiilverzekering deed de afnemende afzet van automobielen automatisch ook de verzekeringsmogelijkheid dalen. Een groot aantal industriële bedrijven heeft zijn wagenpark belangrijk ingekrompen. Talrijke particuliere autobezitters zagen zich, ter besparing van kosten, genoodzaakt, hun wagens tijdens de wintermaanden weg te zetten. Volgens een onderzoek van den Rijksbond van de automobiëlandustrie in steden met meer dan 30.000 inwoners, is het aantal in verkeer zijnde personenauto's van Juli tot December 1931 met ongeveer 15 pCt., dat van de motorfietsen met ongeveer 30 pCt. gedaald.

De transportverzekering leed onder de vermindering van de wereldhandelsvloot (van 388 schepen met 444.770 B.R.T. in 1930 tot 380 schepen met 341.824 B.R.T. in 1931). Daarvan komen in 1930 voor rekening van Duitschland 36.714 en in 1931 10.207 B.R.T. Het hierdoor ontstane gunstiger verloop van de schade in 1931 is ten deele ook toe te schrijven aan het feit, dat een zeer aanzienlijk gedeelte van de tonnage als gevolg van de crisis werd opgelegd en alleen de nieuwste en beste schepen in de vaart bleven.

In de aansprakelijkheidsverzekering viel reeds in 1930 een lichte achteruitgang van de schadegevallen te constateeren, hetgeen zich in 1931 in versterkte mate voortzette. De oorzaak is in de eerste plaats te wijten aan de vermindering van de intensiteit van het verkeerswezen en de bedrijven. Daarnaast lejde inzonderheid het stilleggen van bedrijven tot een achteruitgang van de premie-inkomsten.

Ten aanzien van het schadeverloop bleek de inbraak- en diefstalverzekering tenslotte bijzonder conjunctuurgevoelig te zijn. Reeds in 1929 en 1930 steeg het aantal schaden met rond 50 pCt., bij een aantal groepen van waardevolle goederen lag het schadepercentage in de groote steden zelfs boven 100 pCt. Deze buitengewoon ongunstige ontwikkeling heeft ook in het afgelopen jaar en vooral in den laatsten tijd een schrikbarende omvang aangenomen. De meeste en moeilijkste inbraken komen voor rekening van textielgoederen- en voedingsmiddelenzaken.

GOEDE EN VERKEERDE KARTELPOLITIEK.

Dr. P. Berkenkopf te Hamburg schrijft ons:

Verkeerde prijspolitiek als oorzaak van de mislukkingen.

Vele internationale kartels zijn te gronde gegaan aan hun verkeerde prijspolitiek. Een typisch voorbeeld hiervan biedt het internationale koperkartel, dat tengevolge van zijn op zichzelf sterke positie — het omvatte bijna 90 pCt. van de geheele wereldproductie — in de eerste jaren van zijn bestaan den prijs tot een absoluut niet gerechtvaardigd niveau kon opdrijven. Deze prijsopdriving ging gepaard met een uitbuiting van de marktsituatie, zooals die hoofdzakelijk door haar eigen restrictiepolitiek was geschapen. Toen ech-

ter deze kortzichtige politiek, zoowel door het steeds sterker dalende verbruik als door den positieven tegenstand van den handel schipbreuk leed, werd een politiek gevolgd van de grootste en niet te overziene prijsschommelingen, zoowel naar boven als naar beneden, waaraan elke uniformiteit ontbrak en die allesbehalve verbetering van de marktpositie beteekende.

Men heeft terecht beweerd, dat het internationale koperkartel in de jaren 1930 en 1931 geen verkoopdoel een zuivere speculatiepolitiek heeft gevoerd, ten koste van de consumenten. Het heeft deze politiek spoedig aan den lijve ondervonden. Door het uittreden van groote Noord-Amerikaansche en Europeesche producenten schijnt zijn noodlot bezegeld te zijn.

Een soortgelijke ontwikkeling heeft het in 1928 opgerichte Europeesche kwikzilver syndicaat getoond. Ten tijde van zijn oprichting omvatte het in de daarbij aangesloten Spaansche en Italiaansche mijnen ruim 80 pCt. van de wereldproductie. Voorts kwam de productie van de Ver. Staten (12 pCt. van de wereldproductie) niet op de wereldmarkt, zoodat het kartel, waartoe slechts enkele groote producenten behooren, een zeer gunstige marktpositie had. Het is echter aan zijn prijspolitiek te gronde gegaan. Doordat het syndicaat de kwikprijzen nog lang na het optreden van de crisis op het twee en een-half- tot drievoudige hield ten opzichte van 1913, kon een heele reeks outsiders, vooral in de Ver. Staten en Mexico, opkomen. Vele mijnen, waarvan de exploitatie was stopgezet, daar zij niet reenderden, werden weder in bedrijf genomen, zoodat het aandeel van het kartel in de productie in 1931 tot ongeveer 47 pCt. daalde. Door de hooge prijzen werd het noodzakelijk, waar mogelijk, surrogaten te bezigen. Onder den druk van de opgekomen outsiders en van de eigen voorraden, welke ongeveer een behoefte van drie jaren kunnen dekken, is ook dit kartel feitelijk ontbonden.¹⁾

Een veel betere markt- en prijspolitiek heeft het Europeesche aluminiumkartel gevoerd, doordat het in de laatste jaren tot een trapsgewijze verlaging van de aluminiumprijzen is overgegaan en daarmee in hooge mate tot geruststelling en consolidatie van de markt, zelfs nadat de crisis reeds langen tijd heerschte, ook in het belang van de afnemers, heeft medegewerkt. Hetzelfde kan men van de prijspolitiek van een aantal andere kartels zeggen, zooals b.v. die van het kalium- en het gloeilampkartel.

Kartels, die met succes werken: oorzaken van het succes.

Slechts betrekkelijk weinig kartels zijn in deze crisis aan de sterke prijsdaling ontkomen, of hebben de marge tusschen de prijzen op de binnenlandsche en de wereldmarkt betrekkelijk laag kunnen houden. Hierin zijn vooral geslaagd het Duitsch-Fransche kali-syndicaat, de drie verkoopkartels van de grootindustrie van ijzer (rails, buizen, gewalst draad), het Europeesche flesschensyndicaat, het spiegelglassyndicaat en van de niet-ijzerhoudende metalen het aluminiumkartel. Verschillende oorzaken hebben tot de gunstige positie van deze weinige kartels in de crisis medegewerkt. Het gunstigst is de toestand van het kaliumkartel. Het omvat nog ruim 90 pCt. van de geheele wereldproductie en een nog grooter percentage van den wereldhandel. Aan beide zijden staan sterk georganiseerde concerns als deelgenooten tegenover elkaar. De prijspolitiek van het concern was voorzichtig en bedachtzaam en in hooge mate op een bevordering van het kaliverbruik, ook tijdens de crisis gericht.

Bij de buizen-, rails- en walsdraadkartels, die eveneens over het algemeen tijdens de crisis hun prijzen

¹⁾ Zie over dit kartel eveneens het artikel van Dr. Marcus „Veranderingen in de internationale kwikzilverindustrie” in Economisch-Statistische Berichten van 10 Aug. jl. (Red.).

konden handhaven, waren de voorwaarden wel niet zoo gunstig als bijv. bij kali, omdat deze kartels vóór de toetreding van de Ver. Staten tot het buizen- en railskartel elk slechts ongeveer 40—50 pCt. van de wereldproductie omvatten. Na deze toetreding zijn de voornaamste outsiders Japan en Zweden, eventueel ook Polen, die echter geen groote moeilijkheden veroorzaken. Al is de productie in Europa niet zoo sterk geconcentreerd als bij kali, toch bestaat er anderzijds bij deze producten een vrij groote uniformiteit. De continentale kartels voor halffabrikaat, staf- en profielijzer, die in 1930 waren opgericht, konden als gevolg van de losse organisatie, welke de bestaande belangenstellingen tot uitdrukking brachten, slechts korten tijd in stand blijven, evenals het bandijzer- en nerfhuizenkartel, dat in 1930 na een nog korter bestaan werd ontbonden, hetgeen speciaal uit de sterke positie van den handel te verklaren is.

Van de kartels der niet-ijzerhoudende metalen heeft alleen het Europeesche aluminiumkartel de vuurproef doorstaan. Ook dit kartel werkt onder gunstige omstandigheden. Enkele, technisch en ten aanzien van het kapitaal, sterk geconcentreerde producenten; vervaardiging van een gelijksoortig product, dat slechts geringe kwaliteitsverschillen vertoont, bovendien groote afzetmogelijkheden in nieuwe industrieën, waar ten deele andere metalen, zooals koper, op groote schaal door aluminium werden vervangen.

Het kartel omvat alleen de Europeesche en in den laatsten tijd ook de Canadeesche producenten; de Ver. Staten met hun groote productie staan er buiten. Daar dit land echter voorloopig nog bijna uitsluitend voor de groote behoefte van de binnenlandsche markt werkt, ondervinden de kartelleden op de wereldmarkt hiervan nauwelijks eenige hinder. Op de gezonde prijspolitiek van het kartel werd reeds eerder gewezen. Daardoor en door een vooruitziende afzetontingenteeringspolitiek, die echter met een elastische niveleeringspolitiek ten aanzien van de voorraden werd aangevuld, was het kartel in staat de voorraden bij de afzonderlijke leden binnen vrij nauwe grenzen te houden. Deze politiek vormde een scherpe tegenstelling met de weifelende en kortzichtige contingenteerings- en valorisatie-politiek van de overige kartels der niet-ijzerhoudende metalen, omtrent welker maatregelen men, voorzoverre deze, op zichzelf beschouwd, juist waren, bijna steeds het oordeel „te laat” moest vellen.

Naast deze kartels van grondstoffen en halfabrikaten bestaan er ook eenige kartels voor fabrikaten, die den crisistorm hebben doorstaan. In de eerste plaats dienen daarvoor genoemd te worden: het gloeilampkartel, de spiegelglasconventie en het pas in 1930 opgerichte flesschenverkoopkantoor, welke krachtig georganiseerd zijn. Bij de drie genoemde industrieën is de concernvertakking, zoowel nationaal als internationaal, zeer ver doorgevoerd; het betreft industrieën, die typische, te vervangen massa-artikelen voortbrengen. Tot de outsiders van het spiegelglas- en flesschenkartel behooren naast eenige Europeesche vooral de Amerikaansche producenten, waarvan de Europeanen op de markten niet veel nadeel ondervinden, dank zij het feit, dat het bij deze producten ten deele moeilijk en duur te transporteerden goederen betreft, die vaak een natuurlijke vracht- en transportbescherming genieten. De spiegelglas- en flesschenkartels staan juist in sterke mate onder den druk, die door den bijna algeheelen overgang tot machinale productie en de daarmede gepaard gaande uitbreiding van de productiecapaciteit werd veroorzaakt. Bovendien is de positie van het flesschenkartel in den laatsten tijd in hooge mate in gevaar gebracht door een groote fabriek van een outsider in Groot-Kayna.

Het vaak als internationaal modelkartel aangeduide gloeilampkartel betreft een zeer speciaal geval. Ook hier zijn de Ver. Staten en Canada slechts indirect door losse overeenkomsten toegetreden. Het kar-

tel omvat, deze twee landen er bij gerekend, ongeveer 90 pCt. van de wereldproductie. Ook bij de leden van dit kartel bestaan, vooral in Europa, sterke internationale financiële betrekkingen of ten minste een vergaande samenwerking in technische en organisatorische aangelegenheden. Onderlinge uitwisseling van patenten en ervaringen, technische controle van de leden, toezicht op de kwaliteit van de productie door speciaal daarvoor opgerichte organisaties, ver doorgevoerde verdeling van de afzetgebieden, nauwe samenwerking bij de standaardiseering van de productie en rationalisatie van de afzetmethoden, die ook in een gematigde prijspolitiek tot uitdrukking komen en daarbij als gevolg van den grooten technischen vooruitgang na den oorlog den producenten toch een goede rentabiliteit verzekeren. Dat een zoo nauw aaneengesloten en rationeel werkende organisatie, ook bij een grooten achteruitgang van den afzet, de crisis tot dusverre zonder noemenswaardige nadeelen heeft doorstaan, schijnt vanzelfsprekend.

AANTEKENINGEN.

Inkomens en vermogens in Nederland in 1930/31.

De vorige week onder dezen titel verschenen publicatie¹⁾, die bewerkt is door het Centraal Bureau voor de Statistiek, is in zekeren zin een voortzetting van de „Rangschikkinglijst der gemeenten naar den belastingdruk”, waarvan die over het belastingjaar 1930/1931 Februari 1931 het licht zag. In laatstgenoemde publicatie werd reeds, behalve de rangnummers voor elk der gemeenten volgens den belastingdruk over 1930/1931 bij inkomens van f 2.000 en f 5.000, voor elke gemeente melding gemaakt van het aantal angeslagenen in de Rijksinkomsten- en de vermogensbelasting, alsmede van het gemiddeld inkomen en vermogen per angeslagene, telkens over het belastingjaar 1929/1930.

De belangrijke wijzigingen, die deels op 1 Januari, deels op 1 Mei 1931 in het gemeentelijk belastingstelsel zijn ingevoerd, maakten het onmogelijk over 1931/1932 bovenbedoelde rangnummers op overeenkomstige wijze samen te stellen, in verband waarmede deze thans zijn weggelaten. In plaats daarvan is de publicatie uitgebreid met enkele gegevens der Rijksinkomsten- en vermogensbelasting, waarop blijkens herhaaldelijk bij het Centraal Bureau voor de Statistiek binnenkomende verzoeken om inlichtingen prijs wordt gesteld, en moest de naam der publicatie gewijzigd worden.

Gegevens betreffende de verdeling van aantal angeslagenen, bedrag der inkomens of vermogens en opbrengst der belasting naar de hoegrootheid der inkomens of vermogens zijn over 1930/1931 alleen beschikbaar voor de gemeenten, die op 31 December 1920 meer dan 20.000 inwoners telden, voor de totalen der belastinginspecties, waaruit provinciale totalen kunnen worden samengesteld, en voor alle gemeenten tezamen. Laatstgenoemde gegevens zijn in de beide volgende staatjes opgenomen, zoowel in absolute cijfers als in verhouding tot het totaal (zie volgende pagina).

De in kolom 4 dier staatjes ingevulde bedragen zijn ontleend aan de belastingkohieren. Zij geven dus het onzuiver bedrag der belasting aan in hoofdsom, zonder de navordering en zonder de verhoogingen volgens art. 91 der wet op de inkomstenbelasting en art. 49 der wet op de vermogensbelasting, terwijl evenmin rekening kon worden gehouden met de verleende verminderingen, ontheffingen, kwijtscheldingen, afschrijvingen wegens onvermogen en met de oninbare posten.

Bij de verhoudingscijfers valt het allereerst op, dat slechts een zeer klein deel van alle belastingplichtigen in de hoogere inkomens- en vermogensgroepen vallen. Daarentegen worden de verhoudingscijfers van

¹⁾ Deze publicatie is verkrijgbaar bij Martinus Nijhoff, Den Haag. Prijs f 0.55.

Hoegrootheid van de zuivere inkomens vóór den kinder-af trek	Aantal aange-slagenen	Bedrag der zuivere inkomens	Bedrag der Rijks-inkomstenbelasting in hoofdsom	In % van het totaal		
				aantal aange-slagenen	bedrag der inkomens	bedrag der belasting
1	2	3	4	5	6	7
<i>f</i> 800— <i>f</i> 1.400	793.988	× <i>f</i> 1000 847.292	× <i>f</i> 1000 2.850	41,95	19,40	3,13
1.400— 2.000	538.246	887.681	6.588	28,44	20,33	7,23
2.000— 3.000	302.169	709.232	7.945	15,97	16,24	8,73
3.000— 5.000	154.653	571.719	9.541	8,17	13,09	10,48
5.000— 10.000	69.488	464.281	10.771	3,67	10,63	11,83
10.000— 20.000	22.030	298.337	9.330	1,17	6,83	10,25
20.000— 30.000	5.570	134.338	5.383	0,29	3,08	5,91
30.000— 100.000	5.496	264.690	16.944	0,29	6,06	18,61
100.000 en hooger	913	199.672	21.697	0,05	4,34	23,83
Het Rijk 1930/1931	1.892.553	4.367.241	91.048	100,—	100,—	100,—

Hoegrootheid van de vermogens	Aantal aange-slagenen	Bedrag der vermogens	Bedrag der vermogensbelasting in hoofdsom	In % van het totaal		
				aantal aange-slagenen	bedrag der vermogens	bedrag der belasting
1	2	3	4	5	6	7
<i>f</i> 16.000— <i>f</i> 30.000	85.182	× <i>f</i> 1000 1.814.344	× <i>f</i> 1000 1.071	43,13	11,61	7,23
30.000— 50.000	46.89	1.770.068	1.766	23,72	11,33	11,91
50.000— 100.000	35.905	2.467.698	2.461	18,18	15,80	16,59
100.000— 200.000	16.994	2.333.155	2.324	8,60	14,93	15,67
200.000— 300.000	5.103	1.230.556	1.223	2,58	7,88	8,25
300.000— 500.000	3.770	1.437.621	1.431	1,91	9,20	9,65
500.000— 1.000.000	2.402	1.638.537	1.632	1,22	10,49	11,00
1.000.000 en hooger	1.306	2.931.224	2.922	0,66	18,76	19,70
Het Rijk 1930/1931	197.501	15.623.203	14.831	100,—	100,—	100,—

het bedrag der inkomens en vermogens en der belasting juist voor deze groepen van meer belang. Zoo hadden blijkens het eerste staatje de bijna 42 pCt. der aangeslagenen in de inkomstenbelasting voor inkomens beneden *f* 1.400 tezamen bijna 20 pCt. van het totaal-inkomen en droegen slechts even 3 pCt. bij tot de totaal-opbrengst dezer belasting, terwijl de bijna 2 pCt. der aangeslagenen voor inkomens van *f* 10.000 en hooger met een evengroot deel van het inkomen bijna 59 pCt. in het totaal-bedrag dezer belasting bijdroegen. Blijkens het tweede staatje bezaten de even 43 pCt. der aangeslagenen in de vermogensbelasting voor vermogens beneden *f* 30.000 bijna 12 pCt. van het totaal-vermogen en betaalden ruim 7 pCt. van de totaal-opbrengst dezer belasting, terwijl de bijna 4 pCt. der aangeslagenen voor vermogens van *f* 300.000 en hooger met ruim 38 pCt. van het totaal-vermogen ruim 40 pCt. van het totaal-bedrag dezer belasting voor hunne rekening hadden. Bij vergelijking van de cijfers der kolommen 6 en 7 van het eerste staatje is verder de voor de Rijksinkomstenbelasting geldende sterke progressie duidelijk merkbaar. De verschillen tusschen de overeenkomstige cijfers in het tweede staatje zijn belangrijk kleiner, omdat voor de vermogensbelasting geen progressie geldt en alleen het tarief der vermogens beneden *f* 30.000 lager is dan dat der hoogere vermogens.

Het hoogste en laagste gemiddelde inkomen of

vermogen per aangeslagene voor elk der provinciën, der groepen van gemeenten en der afzonderlijke gemeenten is hieronder vermeld, waaraan ter vergelijking wederom het Rijksgemiddelde is toegevoegd.

Uit deze cijfers blijkt, dat de verschillen tusschen het hoogste en het laagste gemiddelde inkomen of vermogen het kleinst zijn voor de provinciën en het grootst voor de afzonderlijke gemeenten.

Internationale katoenstatistieken.

The International Federation of Master Cotton Spinners' and Manufacturers' Associations heeft de verbruiks- en voorraadstatistieken voor ruwe katoen gepubliceerd voor het op 31 Juli jl. geëindigde seizoen. Het verbruik van alle soorten katoen over de geheele wereld bedroeg, aldus lezen wij in „The Economist”, gedurende de laatste twaalf maanden 22.323.000 balen tegen 22.488.000 balen in het voorafgaande jaar. Opmerkelijk is, dat het verbruik van Amerikaansche katoen met 1.411.000 balen en van Egyptische met 127.000 balen is toegenomen, terwijl dat van de Indische kwaliteiten met 1.074.000 balen en dat van verschillende andere soorten katoen met 629.000 balen afnam. Klaarblijkelijk zijn veel spinners van Indische tot Amerikaansche soorten overgegaan als gevolg van de veel lagere prijzen voor laatst-

Provinciën, gemeenten en het Rijk.	Gemiddeld inkomen.	Gemiddeld vermogen.
Provinciën	Zuid-Holland <i>f</i> 2.539	Zuid-Holland <i>f</i> 99.000
	Drente en Limburg „ 1.860	Limburg „ 45.000
Groepen van gemeenten	Boven 100.000 inwoners „ 2.599	Boven 100.000 inwoners „ 113.000
	Minder dan 2001 inwoners .. „ 1.801	Minder dan 2001 inwoners .. „ 51.000
Afzonderlijke gemeenten	Bloemendaal „ 7.417	Rozendaal (Gld.) „ 393.000
	Putte „ 1.290	1) „ 18.000
Het Rijk	2.308	„ 79.000

1) De naam van deze twee gemeenten mag in verband met het gering aantal aangeslagenen in deze gemeente niet worden gepubliceerd.

genoemde soorten. De fabrieksvoorraden van alle soorten katoen bedroegen op 31 Juli jl. 4.483.000 balen tegen 4.313.000 balen een jaar tevoren, en de Amerikaanse 2.559.000 balen tegen 1.871.000 balen. De Federation deelt mede, dat het aantal spoelen van de geheele wereld op 31 Juli jl. in vergelijking met 31 Januari jl. van 162.070.000 tot 161.016.000 was gedaald.

Indexcijfers van groothandelsprijzen.

„The Economist” schrijft: De laatste veertien dagen heeft een aanzienlijke stijging van de groothandelsprijzen zoowel in ponden sterling als in goud plaats gevonden. Het indexcijfer voor grondstoffen, in ponden sterling, van The Economist steeg met 7.5 pCt., terwijl het goudindexcijfer voor grondstoffen met 6.0 pCt. toenam. De stijging loopt het meest in het oog bij boter, katoen, en niet-ijzerhoudende metalen, doch het beperkt zich niet alleen tot deze artikelen.

Zooals te verwachten is, hebben de meer uitgebreide indexcijfers, zoowel de Engelsche als de buitenlandse, die behalve grondstoffen ook eenige halfabrikaten bevatten, in mindere mate geschommeld. Het totale Engelsche indexcijfer van The Economist steeg met 4.5 pCt., terwijl de buitenlandsche cijfers betrekkelijk weinig verandering toonen. De jongste berekeningen van de Financial Times toonen aan, dat, terwijl de sterlingprijzen van 24 grondstoffen sedert het laagste punt van de prijscurve met 18 pCt. zijn gestegen, de overeenkomstige prijsstijging van meer afgewerkte fabrikaten slechts 2 pCt. bedraagt. Deze wanverhouding verklaart zoowel de betrekkelijke stabiliteit van het totale indexcijfer van The Economist, maar tevens het feit, dat de prijzen van fabrikaten zoowel tijdens een hausse als tijdens een baisse bij de prijsveranderingen van grondstoffen ten achter blijven. De schommelingen van het indexcijfer van The Economist gedurende de laatste veertien dagen blijken uit de volgende tabel. (Zie volgende kolom).

De tabel bevat tevens de cijfers voor 29 Juni jl., op welken datum het laagtepunt werd bereikt. Men zal zien, dat de daarop volgende verbetering het meest op den voorgrond treedt bij de groepen „Weefstoffen” en „Delfstoffen” en dat de groep „Granen en Vleesch” feitelijk is achteruitgegaan.

Engelsche groothandelsprijzen.

	1927 = 100.					
	1931	1932	1932	1932	1932	1932
	18	29	27	10	24	7
	Sept.	Juni	Juli	Aug.	Aug.	Sept.
Granen en Vleesch	64.5	68.9	69.3	67.9	65.5	66.7
Andere Voed. en Genotm. . .	62.2	57.6	59.2	59.2	61.2	64.4
Weefstoffen	43.7	43.7	45.8	48.1	50.8	55.0
Delfstoffen	67.4	67.4	67.9	70.5	72.9	78.0
Diversen	65.8	58.4	59.7	60.6	60.7	62.0
Totaal	60.4	58.8	60.1	61.0	61.9	64.7
1913 = 100	83.1	80.9	82.7	83.9	85.2	89.0
1924 = 100	52.2	50.8	51.9	52.7	53.5	55.9

Invoer van stroohoeden in Nederland.

In dezen tijd van abnormalen invoer is het zeker merkwaardig om een artikel te vinden, waarvan de invoer op natuurlijke wijze afneemt en dat nog wel van een, enkele jaren geleden, zoo populair kledingstuk, als de stroehoed. Beschouwt men het onderstaande staatje, dan blijkt duidelijk de abnormale vermindering van den invoer van stroohoeden in de eerste acht maanden van dit jaar, vergeleken met alle voorafgaande jaren.

Invoer van stroohoeden (761c).

	Jaar		Eerste 8 maanden	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	ton	f 1.000	ton	f 1.000
1925	114	431	107	411
1926	120	450	116	439
1927	74	265	67	250
1928	57	204	55	197
1929	49	184	44	167
1930	51	180	51	178
1931	41	138	41	137
1932	—	—	12	27

De verklaring voor dit verschijnsel is niet gemakkelijk te vinden. Men zou toch hebben mogen verwachten, dat in dezen warmen zomer een extra vraag naar lichte hoeden zou hebben bestaan. In plaats hiervan is het gebruik sterk afgenomen. Hieruit zou men kunnen afleiden, dat het dezen zomer zelfs te warm is geweest voor stroohoeden, of dat ook de crisis haar invloed heeft doen gelden of dat tenslotte de mode een allerbelangrijkste rol heeft gespeeld. Dit laatste is wel de meest aannemelijke verklaring.

18 September 1931 = 100.

Data	Indexcijfers „The Economist”			Irving Fisher Ver. Staten	Statistique Générale Frankrijk	Kamer v. Koophandel Milaan, Italië	Statistisches Reichsamt Deutschland
	Totaal index in £	Grondstoffen in £	Goudprijzen				
30 Sept. '31	107.8	112.0	94.7	98.7	96.9	98.8	98.9
11 Nov. '31	110.3	119.3	103.5	99.3	96.0	99.3	98.3
25 Nov. '31	109.1	114.8	98.0	98.3	94.2	98.8	97.6
9 Dec. '31	110.3	117.3	93.0	97.3	93.3	97.1	96.1
30 Dec. '31	108.9	117.1	94.4	96.1	93.4	96.9	94.6
13 Jan. '32	109.6	117.7	94.5	94.5	93.8	96.3	92.5
27 Jan. '32	108.3	115.7	93.8	93.5	93.6	95.8	91.6
10 Febr. '32	108.6	117.3	88.8	92.2	94.2	98.0	91.5
24 Febr. '32	110.9	120.2	89.6	92.4	95.1	97.2	92.0
9 Mrt. '32	109.8	116.3	90.3	91.8	96.7	97.2	92.1
22 Mrt. '32	108.1	111.9	86.5	91.5	96.3	97.0	91.4
6 April '32	105.1	105.9	85.0	90.6	97.0	96.0	90.6
20 April '32	103.8	105.4	83.6	89.6	97.0	95.3	90.3
4 Mei '32	103.3	106.5	83.4	89.3	96.8	94.6	89.8
18 Mei '32	102.6	105.9	81.9	88.6	95.1	93.4	89.4
1 Juni '32	100.2	101.0	79.8	87.3	94.0	91.7	88.5
15 Juni '32	97.8	99.7	80.2	86.0	92.7	90.4	88.2
29 Juni '32	97.4	99.3	80.5	86.4	91.5	89.5	88.1
13 Juli '32	97.5	101.3	82.6	87.3	91.3	89.2	88.0
27 Juli '32	99.5	103.5	84.1	88.3	91.3	88.5	88.1
10 Aug. '32	101.0	108.6	88.5	89.8	88.4	88.5	89.0
24 Aug. '32	102.5	111.8	89.3	89.8	89.0	89.3	87.1
7 Sept. '32	107.1	120.2	94.7	90.5 ¹⁾	..	90.2 ¹⁾	87.5 ¹⁾

¹⁾ Deze cijfers hebben betrekking op 31 Augustus.

Het tarwevraagstuk in Frankrijk.

Evenals in ons land, wordt ook in Frankrijk de tarweprijs kunstmatig door de regeering gesteund, waardoor de prijsontwikkeling bijna uitsluitend door binnenlandsche factoren wordt bepaald. Tot dusverre is het de Fransche regeering gelukt den landbouwer, die het gros van het kiezersvolk vormt, van den nadeeligen invloed van de crisis vrij te houden. Daarom baart de jongste heftige prijsdaling van tarwe in Frankrijk de regeering groote zorgen. Over dit vraagstuk ontleenen wij het volgende aan het nummer van „Wirtschaftsdienst” van 9 Sept. jl.:

De tarweprijs, die in Parijs bijna gedurende de geheele oogstcampagne 1931/32 Fr. 175 tot 180 per 100 KG. bedroeg, daalde einde Juli tot 166. De laatste zaken van den ouden oogst kwamen op basis Fr. 155 tot stand, terwijl de noteering voor den nieuwen oogst begin Augustus tot 131,75 daalde. Begin September schommelde de noteering voor nieuwe tarwe rond de Fr. 120. Tegenover dezen prijs staat een buitenland-schen prijs van Fr. 135 tot 140, waarin Fr. 80 invoerrecht is begrepen. Als binnenlandsch prijsniveau, waarbij de landbouw juist kan bestaan, wordt Fr. 140 genoemd. Uit een vergelijking met den buitenland-schen prijs blijkt dus, hoe duur Frankrijk is geworden, het land, waar salarissen en loonen zich op groote schaal naar den broodprijs richten. Niet te loochenen valt echter, dat de boer zich, wanneer hij zijn geheelen tarwe-oogst tot dezen prijs moet verkoopen, inderdaad in een hachelijken toestand bevindt. Aan den anderen kant mag niet over het hoofd worden gezien, dat 70 pCt. van den tarwe-oogst door de plattelandsbevolking wordt geconsumeerd, waardoor de boeren dus, wanneer de broodprijs den loop van den graanprijs volgt, van deze zijde eenigszins, alhoewel in verhouding tot hun oogst- en zaakkosten, slechts in geringe mate een compensatie ondervinden.

Het is nu de vraag, waarop een dergelijke daling van den tarweprijs zich baseert. In de eerste plaats moet worden vastgesteld, dat in de oogstcampagne 1931/32 een zekere structuurwijziging tot uiting komt. In Frankrijk werd in de laatste jaren veel propaganda voor de veredelingsproducten van den landbouw, speciaal echter van de veeteelt gemaakt. Daar een dergelijke algemeene wijziging van productierichting echter slechts in een planmatig bestuurd volkshuishouding binnen de gewenschte grenzen kan plaats hebben, zoo was spoedig een groote overproductie van dierlijke producten hiervan het gevolg, welke op dalende prijzen moest uitloopen. De invoer van versch en bevroren vleesch kon van 1929 tot 1930 van 5.240.000 KG. tot 1.270.000 KG. worden ingekrompen.

Deze ontwikkeling heeft ook in het laatste jaar voortgeduurd, zonder dat hiervoor reeds thans statistische gegevens beschikbaar zijn. In elk geval was de veeteelt voor de boeren niet meer loonend genoeg en daar de staat intusschen vergaande protectiemaatregelen voor den graanverbouw had genomen, wendde zich een groot deel van de boeren in het laatste jaar van de veeteelt af en keerde tot den tarwebouw terug. Op 1 Januari 1931 bedroeg de met winterzaad bebouwde oppervlakte 4,7 miljoen H.A., op hetzelfde tijdstip van 1932 was deze tot 5,2 miljoen H.A. gestegen. Al beteekende dit geen netto-toeneming van 0,5 miljoen H.A. voor tarwe, doch een toeneming van ca. 200.000 H.A. van den overgang van de voorjaarsnaar de voor den Franschen bodem en het Fransche klimaat meer geschikte herfstbehouwing, zoo heeft de met tarwe bebouwde oppervlakte hierdoor toch een aanzienlijke uitbreiding ondergaan.

De tarwe-oogst bedroeg in de laatste jaren (in miljoen ton): 1928: 7,6, 1929: 7,6, 1930: 6,3, 1931: 7,3 en 1932: 9.— (eerste officiële schatting). Het binnenlandsch verbruik bedraagt ongeveer 8,5 miljoen ton.

Doordat de landbouwers ongeorganiseerd zijn, boden

zij hun oogst, die in het Zuiden en Noorden ongeveer tegelijkertijd op de markt kwam, in te groote hoeveelheden aan, waardoor de prijzen zelfs tot Fr. 95 tot 100 daalden.

Het is nu de taak van de regeering om in dezen chaotischen toestand, welke een uitvloeisel is van de door haar genomen kunstmatige maatregelen, orde te brengen door de boeren tot een gemeenschappelijke actie te vereenigen, hetgeen steeds en overal een zware taak is.

INGEZONDEN STUKKEN.

AGRARISCHE EN INDUSTRIËLE EXPORT UIT NEDERLAND 1921—1930.

De Heer A. van Wijnen schrijft ons:

Eerst heden kwam mij het artikel onder bovenstaanden titel, opgenomen in Econ.-Stat. Berichten van 24 Aug. onder het oog. Ik voelde behoefte, hierop alsnog een kleine kantteekening te maken. Immers komt mij de eind-conclusie een beetje gewaagd voor, omdat de schrijver één factor uit de geproduceerde cijfergroep buiten beschouwing heeft gelaten, nl. den prijzenloop der diverse producten over het aangegeven tijdperk. Waar hier de geldswaarde van den export en niet de kwantiteiten tegenover elkaar zijn gezet, is de geweldige prijsdaling bij de agrarische producten veronachtzaamd. Mij staan niet voldoende gegevens ten dienste, deze prijsdaling over alle producten in procenten of cijfers te kunnen uitdrukken. Ook is mij niet bekend, hoe groot deze prijsdaling bij de industriële producten is geweest. Allerminst wil ik dan ook beweren, dat bovenbedoelde conclusie van den schrijver niet juist is, alleen meende ik erop te moeten wijzen, dat de basis, waarop ze is opgebouwd, daarvoor niet geschikt is.

Wanneer ditzelfde systeem over 1931 en 1932 zou worden doorgevoerd, zou men eens recht duidelijk zien, hoe het uitschakelen van de prijzen tot vergis-singen kan voeren.

Naschrift. Bij het behandelen van de verschillende maatstaven, die men kan aanleggen om te komen tot een conclusie omtrent de richting, die de ontwikkeling van het bedrijfsleven van Nederland in de jaren na den oorlog heeft gevolgd, lieten wij die van de hoeveelheden der geëxporteerde goederen buiten beschouwing. Het wil ons namelijk voorkomen, dat het aanleggen van dit criterium een stap terug zou beteekenen ten opzichte van hetgene, dat door ons gebruikt werd. Men zal dit reeds direct zien aan het feit, dat kwantiteiten van verschillende goederen niet vergelijkbaar zijn met elkaar en men dus toch weer naar hun waarde zal moeten grijpen om tot vergelijkbaarheid te komen. In onze maatschappij toch vormen de waarden den toetssteen voor de belangrijkheid van een goed of van een groep goederen. Neemt de waarde van een goed in meerder mate af dan zijn hoeveelheid toeneemt, dan zal op den duur de beteekenis, die de productie van dit goed voor onze volkshuishouding heeft, relatief dalen. Ditzelfde geldt voor waarde en hoeveelheid bij den export. Op den duur geeft dus de waarde den doorslag. Wij moeten hierbij echter steeds een zeker tijdsverloop in acht nemen en kunnen bij plotseling nieuw optredende factoren, zooals b.v. de moeilijkheden bij den export in den laatsten tijd, niet zonder meer van het eene jaar op het andere concludeeren, of de ontwikkeling van ons bedrijfsleven een andere richting heeft ingeslagen. In ons artikel lieten wij daarom de laatste jaren, die niet alleen voor agrarische producten, maar ook voor industriële producten, zij het weliswaar in mindere mate, een belangrijke prijsdaling brachten, buiten beschouwing. Voorts betoogden wij ook niet, dat de gegeven cijfers van jaar op jaar een percentsgewijze ontwikkeling gaven van de meerdere industriële ontwikkeling van Nederland. Zonder nauwkeurige pro-

ductie- en prijsstatistieken zou dit inderdaad niet mogelijk zijn. Dat de geheele reeks van cijfers over tien jaar beschouwd echter niet geschikt zou zijn om de door ons daaruit getrokken conclusie te bewijzen, meenen wij op grond van het bovenstaande te moeten ontkennen.

ONTVANGEN BOEKEN.

De grondslagen der sociale verzekering door L. J. H. Eversen. (Groningen, Den Haag, Batavia 1932; J. B. Wolters. Prijs geb. f 2.90).

Dit boekje heeft een beperkt doel. De schrijver, voorzitter van den Raad van Arbeid te Groningen, tracht op systematische en beknopte wijze een inzicht te geven in de grondslagen der sociale verzekering en hun beteekenis te verduidelijken. Daarbij is uiteraard de aandacht gevestigd op de voornaamste problemen, welke werden gesteld en deels thans nog niet zijn opgelost. De geschiedenis onzer wetgeving wordt slechts aangeroerd in verband met het ingewikkeld geheel, dat de tegenwoordige organisatie der uitvoering te zien geeft.

Credietverzekering door Dr. A. C. van Zeggelen. (Amsterdam 1932; H. J. Paris. Prijs f 2.10).

De schrijver behandelt den aard, de regeling en de ontwikkeling der credietverzekering.

De gulden in de branding. Een enquête naar de wenschelijkheid van devaluatie der landsmunt. (Amsterdam 1932; N.V. Drukkerij De Tijd. Prijs f 1.—).

Hierin zijn de meeningen van een zestigtal vooraanstaande Nederlanders en economen over de wenschelijkheid van devaluatie van den gulden opgenomen.

Aperçu de la production mondiale 1925—1931. (Genève 1932, Société des Nations).

Deze nieuwe publicatie van den Volkenbond is weer even interessant als de vorige uitgave over de wereldproductie en -handel. Zij bevat een gedetailleerde analyse van de absolute en relatieve veranderingen in de wereldproductie en prijzen van voedingsmiddelen en grondstoffen.

Zur Frage der internationalen Kartellierung (Völkerbunds-Denkschrift) door C. Lammers, A. St. Benno, L. Marlio en A. Meyer. (Berlijn 1932; Carl Heymanns Verlag).

Duitsche uitgave van de publicatie van den Volkenbond over internationale kartels, die eerder in dit blad werd besproken.

De wereldcrisis, hare oorzaken en de middelen tot herstel door J. E. H. Libourel. (Hilversum z.j.; N.V. Drukkerij en Uitgeverszaak „De Mercurus”. Prijs f 0.25).

In deze brochure ontwikkelt de schrijver zijn bezwaren tegen protectionistische maatregelen.

Aperçu de la démographie des divers pays du monde. Uitgave van het Institut International de Statistique 1931. (Den Haag 1932; Société Anonyme Ancienne Librairie W. P. van Stockum & Fils).

Annuaire Statistique de la Société des Nations 1931/32. Samengesteld door de Economische Afdeling van den Volkenbond. (Genève 1932).

Dit waardevol statistisch jaarboek is opnieuw uitgebreid. Allerlei belangrijke gegevens op internationaal economisch gebied zijn hierin bijeengebracht.

Les efforts de restauration financière de la Bulgarie (1922—1931) door J. P. Koszul. (Parijs 1932; Librairie Félix Alcan).

Een lijving boekwerk over de economische ontwikkeling van Bulgarije, waarin uitvoerig de huidige moeilijkheden worden behandeld.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN AUGUSTUS 1932.

Prov. en Gemeentel. Leeningen f 11.819.375,— zijnde:

Nederland

Gem. Amsterdam	f 4.500.000 ¹⁾ 5 % obl. a	
	95 ½ %	f 4.297.500
Gem. 's-Gravenhage	f 5.000.000 5 % obl. a	
	99 7/8 %	„ 4.993.750
Gem. Haarlem	f 1.500.000	
	5 % obl. a 99 %	„ 1.485.000
Gem. Hillegom	f 550.000	
	5 % obl. a 98 ¾ %	„ 543.125
Gem. Vlaardingen	f 500.000	
	5 ½ % obl. a 100 %	„ 500.000
Kerkelijke Leeningen		„ 235.000,—
Nederland	f 235.000	
Totaal		f 12.054.375,—

¹⁾ Van deze leening, groot f 5.000.000, werd f 500.000 in het buitenland geplaatst.

Bovendien:

f 19.080.000,—	3-m. Schatkistpromessen a	f 999,40
„ 10.210.000,—	6 „ „ „	„ „ 997,48 en
„ 45.710.000,—	Schatkistbiljetten	„ „ 1.015,25

Voorts werd in de afgelopen maand hier te lande de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

Cert. v. 6 % cum. pref. aand. ad \$ 100 a 82 ¼ % en v. gew. aand. z.n.w. a \$ 14 ½ Colgate-Palmolive Peet Co. (introdactie);
Cert. v. gew. aand. z.n.w. Continental Can Co. a \$ 31 ½ (introdactie).

De Kerkelijke Leeningen zijn als volgt onderverdeeld:

	Guldens	Rente-voet	Emissie-koers
		pCt.	pCt.
St. Liduina-Gesticht, Schiedam .	100.000	5 ½	100
Idem	100.000	5 ½	100
Geref. Kerk, Loosduinen	35.000	5	100

Emissies in 1932.

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal
Januari	8.642.218,75	275.000,—	8.917.218,75
Februari	15.508.375,—	—	15.508.375,—
Maart	77.785.127,50	—	77.785.127,50
April	4.383.000,—	—	4.383.000,—
Mei	1.107.243,75	—	1.107.243,75
Juni	122.674.856,25	—	122.674.856,25
Juli	4.494.000,—	450.000,—	4.944.000,—
Augustus	12.054.375,—	—	12.054.375,—

246.649.196,25 725.000,— 247.374.196,25

RIJKSPOSTSPAARBANK.

	JUNI	1930	1931	1932
Inlagen	f 11.103.422	f 15.422.728	f 17.126.134	
Terugbetalingen	„ 10.485.041	„ 11.861.991	„ 14.562.708	
Tegood inleggers ¹⁾	„ 354.171.027	„ 391.206.704	„ 480.610.940	
Nom. bedr. der uitst. staatschuldboekjes ¹⁾	„ 42.892.450	„ 42.820.200	„ 42.465.500	
Spaarbankboekjes:				
Nieuw uitgegeven	9.696	13.460	11.763	
Geheel afbetaald	6.760	7.026	8.327	
In omloop ¹⁾	2.125.658	2.179.466	2.254.366	

¹⁾ Op ultimo.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Augustus 1932.		Augustus 1931.	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Rek.houders	42.422	f 1.254.454.000	43.962	f 1.720.706.000
Door H.-bank plaatselijk	30.490	„ 1.046.317.000	31.061	„ 1.458.252.000
Voldoening Rijksbelast.	966	„ 10.012.000	989	„ 10.638.000

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 12 September 1932.

Activa.

Binnenl. Wis- Hfdbk. f 33.895.616,72 sels, Prom., Bijbkn. „ 753.178,65 enz. in disc. Ag.sch. „ 6.769.118,02	f	41.417.913,39
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	—
Idem eigen portef. f 71.335.835,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	„	71.335.835,—
Beleeningen Hfdbk. f 25.406.252,59 incl. vrsch. Bijbkn. „ 5.206.477,38 in rek.-crt. Ag.sch. „ 49.417.709,44 op onderp. f 80.030.439,41		
Op Effecten	f	78.858.281,93
Op Goederen en Spec. „	„	1.172.157,48
		80.030.439,41
Voorschotten a. h. Rijk	„	—
Munten Muntmateriaal Munt, Goud	f	100.690.100,—
Muntmat., Goud ..	„	933.989.588,12
	f	1.034.679.688,12
Munt, Zilver, enz. „	„	17.813.796,34
Muntmat., Zilver.. „	„	—
		1.052.493.484,46 ¹⁾
Belegging 1/3 kapitaal, reserves en pensioenfondsen	„	20.099.128,49
Gebouwen en Meub. der Bank	„	5.000.000,—
Diverse rekeningen	„	15.177.913,22
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221) ..	„	19.331.195,17
	f	1.304.885.909,14
	Passiva.	
Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen	„	3.000.000,—
Bijzondere reserve	„	5.000.000,—
Pensioenfondsen	„	8.193.269,64
Bankbiljetten in omloop	„	984.785.570,—
Bankassignatiën in omloop	„	866.250,39
Rek.-Cour. { Het Rijk f 12.577.822,18 saldo's: { Anderen „ 268.310.159,28	„	280.837.981,46
Diverse rekeningen	„	2.202.837,65
	f	1.304.885.909,14
Beschikbaar metaalsaldo	f	545.378.746,49
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	„	1.363.446.865,—
¹⁾ Waarvan in het buitenland f 5.520.302,58.		
		Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo)	Dek- king's perc.	
12 Sept. '32	100690	933.990	984.786	281.704	545.379	83
5 " '32	100690	932.681	1002.766	263.311	544.318	83
29 Aug. '32	100691	931.253	996.127	277.603	540.752	82
22 " '32	100691	929.859	982.732	287.384	541.462	82
15 " '32	100692	922.983	988.044	278.072	535.209	82
8 " '32	100692	921.711	995.654	271.119	532.456	82
14 Sept. '31	88.692	575.977	944.234	173.352	250.659	62
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
12 Sept. 1932	41.418	—	80.030	71.336	15.178
5 " 1932	40.588	—	81.681	71.336	15.048
29 Aug. 1932	41.081	—	83.376	71.336	14.660
22 " 1932	43.118	—	84.315	71.336	14.996
15 " 1932	45.116	—	86.380	71.336	14.743
8 " 1932	44.480	—	85.228	71.336	14.774
14 Sept. 1931	47.063	—	89.658	228.168	69.558
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/3 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

CURAÇOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Dis- conto's	Voor- schotten aan de kolonie	Diverse rekeningen ¹⁾	Diverse rekeningen ²⁾
1 Augustus 1932	4.873	5.301	183	133	809	109
1 Juli 1932	4.857	5.272	194	87	865	143
1 Juni 1932	4.839	5.246	199	27	893	122
1 Mei 1932	4.827	5.309	185	25	1.059	198
1 April 1932	4.839	5.489	192	134	1.045	131
1 Maart 1932	4.842	5.338	211	75	920	121
1 Augustus 1931	4.678	5.236	227	76 ³⁾	1.125	276

¹⁾ Sluitp. der activa. ²⁾ Sluitp. der passiva. ³⁾ Schuld aan de Kolonie.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
10 Spt. 1932	149.410	—	222.260	31.770	47.798
3 " 1932	149.180	—	218.090	33.240	48.648
27 Aug. 1932	149.410	—	216.210	36.510	48.322
13 Aug. 1932	103.625	45.257	222.087	33.963	46.461
6 " 1932	103.619	45.744	223.228	33.810	46.549
30 Juli 1932	104.857	45.650	218.754	37.140	48.149
23 " 1932	104.857	45.274	218.086	36.722	48.608
12 Spt. 1931	110.010	40.012	245.589	29.899	39.827
13 Spt. 1930	138.807	29.250	264.598	37.318	47.291
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Dis- conto's	Wissels. buiten N.-Ind. betaal.	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Dek- king's-percentage
10 Spt. 1932	—	88.660	—	***	59
3 " 1932	—	85.900	—	***	59
27 Aug. 1932	—	85.310	—	***	59
13 Aug. 1932	9.527	18.147	39.965	28.849	58
6 " 1932	9.620	19.052	41.058	26.251	58
30 Juli 1932	9.553	19.617	40.824	24.221	59
23 " 1932	9.842	20.468	40.381	23.161	59
12 Spt. 1931	9.888	24.938	42.672	30.982	54
13 Spt. 1930	9.657	28.457	44.261	46.457	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
7 Sept. 1932	139.958	365.122	48.909	12.274	18.611
31 Aug. 1932	139.806	365.287	48.619	12.159	19.083
24 " 1932	139.596	363.882	49.847	13.266	19.510
17 " 1932	139.602	365.957	47.771	14.685	18.709
10 " 1932	139.419	370.819	42.744	15.236	19.338
3 " 1932	139.400	374.728	35.835	14.314	20.917
9 Sept. 1931	137.206	353.931	56.964	8.291	27.743
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	33.633	—

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers	Other Accounts	Reserve	Dek- king's-perc. ¹⁾
7 Sept. '32	69.933	7.618	91.507	33.297	49.835	37 ¹⁹ / ₃₂
31 Aug. '32	73.149	20.727	79.549	35.407	49.519	36 ¹⁸ / ₃₂
24 " '32	71.279	22.203	79.946	34.429	50.714	37 ¹⁸ / ₃₂
17 " '32	70.164	9.806	89.754	34.464	48.645	36 ¹⁷ / ₃₂
10 " '32	70.554	10.668	85.323	34.579	43.600	33 ¹⁶ / ₃₂
3 " '32	75.979	11.491	84.952	36.300	39.672	29 ¹⁵ / ₃₂
9 Spt. '31	51.146	21.808	54.845	50.533	58.276	45 ¹⁴ / ₃₂
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding 'tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis- sels	Waarv. op het buitenl.	Belee- ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
2 Sept. '32	82.231	1.236	3.324	4.816	2.083	2.844	3.200
26 Aug. '32	82.239	1.231	3.308	5.549	2.082	2.761	3.200
19 " '32	82.202	1.232	3.315	5.092	2.082	2.776	3.200
12 " '32	82.226	1.233	3.328	5.101	2.098	2.796	3.200
4 Sept. '31	58.568	892	14.818	17.601	12.757	2.817	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant Staat	Zelfst. amort. k.	Parti- culieren
2 Sept. '32	6.621	2.313	81.383	759	3.120	21.492
26 Aug. '32	6.621	2.123	79.912	814	3.167	23.426
19 " '32	6.621	2.253	80.127	1.192	3.131	22.555
12 " '32	6.621	2.158	80.770	1.201	2.874	22.085
4 Sept. '31	5.065	2.191	78.927	1.072	6.964	17.602
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenland. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Sept. 1932	768,4	63,4	157,2	2.952,0	103,5
31 Aug. 1932	768,3	63,4	156,8	3.008,9	207,4
23 " 1932	768,1	63,4	143,6	2.779,9	92,5
15 " 1932	763,1	63,4	136,7	2.913,5	106,8
6 " 1932	763,0	56,4	131,4	3.043,0	106,2
7 Sept. 1931	1.370,5	99,6	400,4	3.021,4	151,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Sept. 1932	365,0	784,7	3.688,8	388,5	714,7
31 Aug. 1932	365,1	768,7	3.816,9	407,6	711,5
23 " 1932	365,1	775,1	3.616,9	353,0	707,4
15 " 1932	365,1	775,1	3.616,9	353,0	707,4
6 " 1932	365,1	800,7	3.748,1	338,5	719,3
7 Sept. 1931	102,9	830,1	4.292,1	434,1	755,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 7 Sept., 31, 23, 15, 6 Aug. '32 en 7 Sept. '31 resp. 25; 16; 34; 27; 24; 17 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1932	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleggingen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch.-ald. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in wissels op het buitenland						Schatkist	Partic.
8 Sept.	2602	—	—	669	64	367	3.675	22	99
1 " "	2619	—	—	701	69	367	3.687	59	104
25 Aug.	2615	—	—	678	57	367	3.652	15	143
18 " "	2615	—	—	658	60	367	3.655	16	122
11 " "	2628	—	—	679	60	367	3.685	8	133
10 Spt. 1) 1931.	1624	821	—	841	33	290	3.363	9	278

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
24 Aug. '32	2.753,4	2.136,1	206,0	426,7	35,4
17 " '32	2.727,5	2.108,5	202,3	442,9	35,9
10 " '32	2.680,4	2.080,9	200,7	451,9	38,7
3 " '32	2.643,9	2.050,3	201,5	487,2	40,7
27 Juli '32	2.621,2	2.023,2	205,2	525,4	39,7
20 " '32	2.608,9	2.017,9	200,3	537,6	51,9
26 Aug. '31	3.485,5	2.181,9	172,2	241,7	180,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
24 Aug. '32	1.851,1	2.824,8	2.202,5	153,3	54,8	58,9
17 " '32	1.851,0	2.838,8	2.173,8	153,4	54,4	58,4
10 " '32	1.851,0	2.843,6	2.134,6	153,6	53,8	57,9
3 " '32	1.846,1	2.857,8	2.115,3	153,7	53,1	57,2
27 Juli '32	1.841,2	2.834,2	2.165,3	153,8	52,4	56,5
20 " '32	1.836,2	2.861,9	2.135,4	154,1	52,2	56,2
26 Aug. '31	728,0	1.945,5	2.634,3	167,2	76,1	79,9

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Disconto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
17 Aug. '32	162	10.909	7.671	1.633	16.704	5.633
10 " '32	163	10.958	7.664	1.618	16.736	5.638
3 " '32	188	10.996	7.700	1.558	16.724	5.612
27 Juli '32	214	10.922	7.342	1.627	16.411	5.588
20 " '32	—	—	—	—	—	—
19 Aug. '31	90	14.338	7.663	1.814	20.299	7.058

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

13 September 1932.

Op verschillende dagen der afgelopen week zijn flinke zaken in tarwe tot stand gekomen, vooral Engeland trad als koper op den voorgrond. Hoofdzakelijk Manitoba tarwe werd verkocht, doch ook Australische. Deze laatste soort wordt niet meer in ruime mate aangeboden en is zoolwel in Europa als ook in het Verre Oosten goed gevraagd tot aanmerkelijk hogere prijzen dan voor andere soorten worden betaald. Rusland offreert op het oogenblik weinig tarwe en de laatste berichten over den oogst spreken over een kleinere opbrengst dan in het vorige jaar en de waarschijnlijkheid dat ook in de komende maanden geen dringend aanbod van die zijde te verwachten is. Uit Argentinië zijn de verschepingen ook al beperkt en in de Ver. Staten komen de boeren slechts langzaam met tarwe aan de markt in de hoop later betere prijzen te zullen maken. Van de groote uitvoerlanden is het dus hoofdzakelijk Canada dat met tarwe in ruime mate aan de markt was. Het binnenhalen van den oogst werd er vertraagd door regen, waardoor de kwaliteit eenigszins geleden zou hebben. Op het oogenblik is het weer weder goed. Op de kwantitatieve opbrengst had de regen geen nadeeligen invloed. Van particuliere zijde wordt de opbrengst van tarwe geschat op 447 miljoen bushels tegen een vorige raming van 436 miljoen en een opbrengst van 320 miljoen in het vorige jaar. Het zoo juist verschenen oogstrapport van de Canadeesche regering schat de opbrengst op 467.150.000 bushels. Het Landbouwbureau te Washington gaf een schatting van zomertarwe per 1 September van 273 miljoen bushels tegen 281 miljoen op 1 Augustus. Het gemiddelde der particuliere ramingen bedroeg 265 miljoen. Het schattingscijfer der wintertarwe is onveranderd 442 miljoen gebleven, zoodat de totale tarwe-opbrengst in de Ver. Staten nu op 715 miljoen bushels wordt geschat tegen een opbrengst in het vorige jaar van 892.271.000 bushels. Nadat de markten te Chicago en te Winnipeg op 5 September gesloten waren, openden zij iets hooger en onveranderd, waarna zij allengs daalden onder den invloed van de lagere fondsen en katoenmarkt en gisteren als gevolg van de hooge oogstraming der Canadeesche regering. Het slot te Chicago was 3¼ dollarcenten per 60 lbs. lager en te Winnipeg 4 dollarcenten lager dan op 3 September. Te Buenos Aires was het slot 27 centavos per 100 KG., te Rosario 20 centavos lager dan een week geleden. In Europa zijn verschillende nieuwe oogstschattingen bekend gemaakt. In Engeland van 5.130.000 quarters tegen een opbrengst in het vorige jaar van 4.500.000 quarters. Vergeleken met die van 1 Augustus toont de laatste raming een kleinen achteruitgang. De officiële raming in Frankrijk bedraagt 41.500.000 quarters tegen een opbrengst van 33.700.000 quarters in het vorige jaar. In Italië wordt de oogst niet officieel geschat op 33.290.000 quarters tegen 31.000.000 quarters in het vorige jaar. De Duitse oogst op 23.257.000 quarters tegen 23.929.000 op 1 Augustus en 19.472.000 in het vorige jaar. De Poolse schatting wijst op minder goede resultaten en bedraagt 7.130.000 quarters tegen een opbrengst in 1931 van 10.403.000 quarters. In Zuid-Slavië en Roemenië zijn de uitkomsten van den tarwe-oogst slecht en op uitvoeren van eenige beteekenis moet niet worden gerekend, tenzij de maïsoogst in die landen zeer groot wordt en maïs in meerdere mate voor voedsel zal worden gebruikt. Tegenover de kleinere opbrengsten in Rusland, Polen, Zuid-Slavië en Roemenië staan de grotere invoerende landen van West-Europa. Duitsland is geregeld verkooper naar Engeland, Nederland en minder geregeld naar Italië tot in de afgelopen week stijgende prijzen, welke vooral in Engeland werden betaald. De berichten over de nieuwe oogsten in Argentinië en Australië zijn niet onverdeeld gunstig. In Argentinië dreigt gevaar van sprinkhanen, in Australië heeft men over tekort aan regen geklaagd.

De rogge-markt was in de afgelopen week vrijwel verlaten en zonder zaken van eenige beteekenis. Duitse, Poolse, Russische en Amerikaanse rogge worden geregeld aangeboden, zonder dat de prijzen groote veranderingen ondergaan. Er bestaat een overvloed van rogge, daar bijna in alle rogge verbouwende landen van Europa aanmerkelijk grotere opbrengsten zijn verkregen dan in het vorige jaar. De laatste schatting in Duitsland bedraagt 38.617.000 quarters tegen 30.728.000 quarters in het vorige jaar en in Polen 29.490.000 quarters tegen 26.192.000 quarters in 1931. In Duitsland zijn maatregelen getroffen, om de roggeverbouwers te helpen. Van overheidswege zal rogge worden opgekocht en als veevoeder worden gebruikt. De roggemarkt te Chicago sloot 1½ dollarcenten per 56 lbs. lager, te Winnipeg 2¼ dollarcenten lager dan op

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 31 Augustus 1932

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponeed	f	421.200,—
Deelnemingen in diverse ondernemingen	„	9.039.740,52
Effecten van Aandeelhouders ten eigen gebruike	„	31.870.750,—
Kassa en De Nederlandsche Bank	„	28.915.420,58
Wissels en Coupons	„	12.096.316,57
Nederl. Schatkistbiljetten en -Promessen	„	35.524.446,10
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„	12.774.885,54
Eigen Effecten en Syndicaten	„	8.706.156,14
Prolongatiën gegeven	„	9.268.460,—
Debiteuren	f	138.479.699,49
af: loopende Promessen	„	6.683.000,—
		„ 131.796.699,49
Voorschotten tegen consignatiën	„	433.055,27
Gebouwen	„	8.000.000,—
		„ 8.000.000,—
Totaal.....	f	288.847.130,21

CREDIT

Kapitaal	f	40.000.000,—
Reservefonds	„	17.000.000,—
Aandeelhouders voor gedeponeede Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	421.200,—
in Leen-Depot	„	31.449.550,—
		„ 31.870.750,—
Zieken- en Pensioenfonds	„	6.050.684,78
Deposito's	„	76.519.535,58
Saldo te ontvangen en te leveren Effecten	„	3.179.575,21
Crediteuren	f	104.047.282,98
„ voor gelden in het Buitenland	„	6.727.717,54
		„ 110.775.000,52
Te betalen Wissels	„	1.291.164,08
Geaccepteerd door derden	„	459.697,71
Diverse Rekeningen	„	1.700.722,33
Totaal.....	f	288.847.130,21

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.**AMSTERDAM****'S-GRAVENHAGE****ROTTERDAM****BATAVIA**

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TELOK BETONG, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN

DE

NEDERLANDSCHE WERKGEVER

Wekelijksch Orgaan v/h. Verbond
van Nederlandsche Werkgevers

VERANTWOORDELIJKE REDACTIE:
Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER
LINDEN EN Mr. A. N. MOLENAAR

ABONNEMENTS-
PRIJS VOOR
NIET LEDEN
f 6.— PER JAAR

Vraagt profexemplaren bij het
Secretariaat: Kneuterdijk 8,
Telefoon No. 17510 · Den Haag

Beëdigd translatrice

voor Duitsch en
Engelsch vraagt
Vertaalwerk
(ook Fransch)

LEA HAUSDORFF
Adr. Mildersstraat 79 b, Rotterdam

9 Een spiegelbeeld van het politiek-
en geestelijk leven in Duitschland, een
betrouwbaar en kritisch waarnemer
van het Duitsche- en Internationale
zakelven is de „FRANKFURTER
ZEITUNG“, Duitschland's toon-
aangevend zakenblad.

Geïnteresseerden kunnen ver-
dere inlichtingen bekomen bij
onzen Generaal-Vertegen-
woordiger voor Holland:
J. H. WEHN, VOORBURG (Z. H.)
Dr. BLOOKERSTRAAT 21

Tweede, omgewerkte druk van

Inleiding tot de Studie der Bedrijfshuishoudkunde

door J. GROOTEN

Dir. der Levensverzekering-
Mij. N. O. G., Leeraar M.O.
Wiskunde en Boekhouden,
Amsterdam

Ingenaaid

f 7.50

Gebonden

f 8.50

NIJGH & VAN DITMAR N.V.
UITGEVERS — ROTTERDAM

Practisch Administratieboek voor Huisseigenaren

Prijs gecartonneerd f 2.25

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Nijgh & Van Ditmar N.V.
Uitgevers — Rotterdam.

Hier is de plaats om U als Abonné op te geven:

Gelieve mij vanaf heden te noteeren voor een abonnement op Economisch-Statistische Berichten (Algemeen Weekblad voor Handel, Nijverheid, Financiën en Verkeer) tegen den prijs van f 20.— per jaar (f 23.— buitenland).

Naam:

Adres:

Datum: